

*Chrystus pośród was
- nadzieja chwały*

Papieski Komitet Międzynarodowych
Kongresów Eucharystycznych

*Chrystus pośród was
– nadzieja chwały*

EUCHARYSTIA

ŹRÓDŁO I SZCZYT POSŁANNICTWA KOŚCIOŁA

Refleksje teologiczne i duszpasterskie przed
51. Międzynarodowym Kongresem Eucharystycznym
Cebu, Filipiny, 24 – 31 stycznia 2016 roku

Święty Wojciech
wydawnictwo

© Copyright 2015 by Pontifical Committee for International
Eucharistic Congress

© Copyright by Konferencja Episkopatu Polski, 2015

© Copyright by Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha Sp. z o.o.,
Poznań 2015

I

WPROWADZENIE

A. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny

Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny jest *statio* – swego rodzaju „przystankiem” w podróży – w którym pewien Kościół lokalny gromadzi się, by celebrować Eucharystię, oddać jej cześć i modlić się wobec Chrystusa obecnego w sakramencie Jego miłości. Na to święte wydarzenie wybrana wspólnota chrześcijańska zaprasza inne chrześcijańskie wspólnoty z tego samego regionu wraz z Kościołami lokalnymi z całego świata, ponieważ Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny jest wydarzeniem dotyczącym całego Kościoła. Dla przeżywania Kongresu *Rytuał*¹ wymaga, ażeby celebracja Eucharystii stanowiła rzeczywiście centrum wszystkich podejmowanych na nim działań tak, by wszystko miało do niej swoje odniesienie.

Głęszemu zrozumieniu tajemnicy eucharystycznej sprzyjają katechezy, celebracje słowa Bożego, spotkania modlitewne i zebrania plenarne. Dla tych i innych działań powiązanych z przebiegiem Kongresu zostanie przygotowany precyzyjny program mający na celu jasne ukazanie tematów dla celebracji, spotkań, procesji, modlitwy i adoracji wobec Najświętszego Sakramentu wystawionego w wyznaczonych kościołach i kaplicach.

---

¹ *De Communionem et de Cultu Mysterii Eucharistici extra Missam* (1973), n. 112.

Cały przebieg Kongresu musi objawiać eklezjologię eucharystyczną ukierunkowaną na komunię, troszczącą się o to, by dotrzeć do wszystkich, zwłaszcza do znajdujących się na marginesie społeczeństwa, aby była jedna owczarnia poddana jednemu pasterzowi, Jezusowi Chrystusowi (por. J 10, 16)².

B. Znaczenie 51. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego

Podczas Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego, który odbędzie się w 2016 roku w Cebu, pochodzący z całego świata pielgrzymi zgromadzą się z wiernymi Filipin, zwłaszcza z miasta Cebu, ofiarując całej ludzkości *autentyczny znak wiary i miłości w komunii*.

Kongres służy całemu ludowi Bożemu w jego pielgrzymowaniu poprzez historię. Jest on wyjątkową celebracją, w której Kościół powszechny uświadomi sobie, że Eucharystia jest «źródłem i szczytem»³ jego życia i jego działania. Eucharystia jasno ukaże się jako rzeczywista i wciąż odnawiająca się obecność misterium paschalnego, „wydarzenie eschatologiczne” *par excellence* życia i kultu chrześcijańskiego.

Tematem 51. Kongresu Eucharystycznego w Cebu są słowa: „Chrystus pośród was – nadzieja chwały”. Temat ten, wzięty z Listu św. Pawła do Kolosan (1, 24-29), ukazać ma w pełnym świetle łączność między Eucharystią, misją i nadzieją chrześcijańską, zarówno w czasie, jak i w wieczności. Istnieje dzisiaj w świecie, może jak nigdy

---

² Por. Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum concilium* (SC), 2.

³ SC 10. Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* (LG), 11.

dotąd w historii, niedostatek nadziei. Dlatego ludzkość potrzebuje usłyszeć przesłanie naszej nadziei w Jezusie Chrystusie. Kościół ogłasza dziś to orędzie, z odnowionym zapalem stosując nowe metody i nowe sposoby wyrazu⁴. W duchu „nowej ewangelizacji” Kościół niesie to przesłanie nadziei wszystkim, ale w sposób szczególnie tym, którzy, „choć będąc ochrzczeni, oddalili się od Kościoła i żyją bez odniesienia do praktyki chrześcijańskiej”⁵.

51. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny ofiaruje uczestnikom możliwość doświadczenia i zrozumienia Eucharystii jako przemieniającego spotkania z Panem w Jego Słowie i w Jego ofierze miłości tak, aby wszyscy mogli mieć życie, i to w obfitości (por. J 10, 10). Daje on okazję do ponownego odkrycia wiary jako „źródła Łaski, która przynosi radość i nadzieję w życiu osobistym, rodzinnym i społecznym”⁶. To międzynarodowe zgromadzenie daje obietnicę pobudzenia odważnej i zdecydowanej realizacji chrześcijańskiej misji w świecie i w społeczności, które stają się coraz bardziej obojętne i wrogie wierze i wartościom ewangelicznym. Spotkanie z Chrystusem w Eucharystii stanie się źródłem nadziei dla świata, o ile przemienieni nas mocą Ducha Świętego na podobieństwo Tego, którego spotykamy, i podejmiemy misję przemieniania świata, niosąc nadzieję, przebaczenie, uzdrowienie i miłość tym, którzy tego potrzebują; krótko mówiąc: pełnię życia, jaką my sami otrzymaliśmy i której doświadczyliśmy.

---

⁴ Jan Paweł II, *In Portu Principis, ad episcopos Consilii episcopalis Latino-Americani sodales* (9 marca 1983), n. 3, AAS 75, par. 1, s. 778.

⁵ Benedykt XVI, *Homilia podczas celebracji eucharystycznej inaugurującej uroczyste XIII Zgromadzenie Zwyczajne Synodu Biskupów* (7 października 2012).

⁶ Tamże.

C. Kongres w Cebu w kontekście azjatyckim

51. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny ma obwieścić, w sposób zachwycający i skuteczny, misterium Chrystusa, biorąc pod uwagę miejsce, jakie wiara i Kościół zajmują w historii Filipin. Kościół na Filipinach posiada opatrnościowe powołanie dla chrześcijańskiej misji w Azji, powołanie podkreślane nieustannie przez biskupów Rzymu⁷. Obecność i czynny udział laikatu katolickiego w rozmaitych sektorach życia społecznego, także w działaniach kościelnych i duszpasterskich, stanowi wielki potencjał zdolny do przenikania w rzeczywistość społeczno-polityczną i ekonomiczną na wzór ewangelicznego zaczynu.

Ubóstwo i brak możliwości pracy zmuszają wielu Filipińczyków do migracji do innych krajów, zarówno w Azji, jak i poza nią, ale gdy to ma miejsce, zabierają oni ze sobą swoją wiarę i dzielą się nią poprzez przykład i wierność swoim wartościom życiowym. Kościół filipiński, realizując już słowa apostoła: „Chrystus pośród was – nadzieja chwały”, jest miejscem nadziei w sposób szczególnie dla ludów Azji, jak to powiedział Paweł VI podczas swej wizyty na Filipinach w 1970 roku.

W 1937 roku Manila gościła 33. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny, pierwszy jaki celebrowano w Azji. Tamten Kongres, który okazał się poruszającym serca sukcesem, był bez wątpienia najważniejszym międzynarodowym wydarzeniem religijnym zorganizowanym kiedykolwiek wcześniej na Filipinach. 51. Kongres,

---

⁷ To szczególne powołanie misyjne Filipin w Azji zostało ukazane przez papieża Pawła VI podczas jego wizyty duszpasterskiej na Filipinach w 1970 roku i przez Jana Pawła II w czasie Światowego Dnia Młodzieży w Manili w roku 1995.

który odbędzie się w roku 2016, będzie wydarzeniem nie mniejszej wagi. Wpisuje się on w „nowennę lat”, jaką chrześcijanie Filipin celebrują w ramach przygotowań do 500. rocznicy początków wiary chrześcijańskiej w ich kraju.

W roku 1521 król i królowa Cebu zostali ochrzczeni przez misjonarzy hiszpańskich⁸. Tubyłcy otworzyli się na wiarę chrześcijańską z niezwykłą łatwością i entuzjazmem, także dzięki ich głębokiej religijności naturalnej. Ta ich początkowa wiara karmiona była przez sakramenty, zwłaszcza Mszę św., mimo że do XX wieku sprawowano ją w języku niezrozumiałym dla większości ochrzczonych.

Nawrócenie tej ziemi na chrześcijaństwo, zrealizowane w bardzo krótkim czasie, przekształciło Filipiny w największy kraj katolicki Azji, w którym liczba ochrzczonych przekracza 80% mieszkańców. Na przestrzeni wieków katolicy filipińscy rozwinęli w sobie wielką cześć dla celebracji eucharystycznej⁹. Życie parafii i podejmowane przez nią działania, zarówno o charakterze duchowym, jak i społecznym, opierają się na celebracji eucharystycznej. Święta patronalne miast i wiosek (*barangays*) celebrowane są z dużą liczbą Mszy św., którym towarzyszą

---

⁸ Tak wynika z opowiadania Antonia Pigafetty, Włocha szlachetnego pochodzenia, autora dziennika podróży, którą odbyło pięć okrętów hiszpańskich dowodzonych przez Portugalczyka Fernando Magellana z polecenia króla Hiszpanii Karola V: *Relazione del primo viaggio al globo terraqueo* [Opis pierwszej podróży po kuli ziemskiej], Milano 1800 (druk anastatyczny: Società Edizioni Artistiche, Vicenza 1990).

⁹ Zob. CBCP, List pasterski *Landas ng Pagpapakabanal* o duchowości filipińskiej (2000), n. 62; Komisja Episkopatu ds. Katechezy i Wychowania Katolickiego, *Catechism for Filipino Catholics* (1997), n. 1669.

otwarte dla wszystkich bankiety i wielkie uroczystości. Śluby i pogrzeby oraz ich rocznice celebrowane są zazwyczaj wraz ze Mszą św. Ważne wydarzenia rodzin filipińskich, jak i rozmaitych wspólnot, byłyby niekompletne, gdyby zabrakło w nich celebracji eucharystycznej. Także grupy katolickie swoje spotkania, czy to natury społecznej, czy apostołskiej, zwykle rozpoczynają i kończą Mszą. Celebracja eucharystyczna stała się być może najbardziej zwyczajną formą działalności religijnej społeczności filipińskiej¹⁰.

Reforma liturgiczna Soboru Watykańskiego II przyczyniła się do głębszego celebrowania Eucharystii przez Filipińczyków. Teksty mszalne zostały przetłumaczone na prawie wszystkie główne języki lokalne archipelagu. Znacząco poprawił się udział wiernych świeckich, nie tylko w sensie aktywnego uczestnictwa, ale również poprzez przyjmowanie przez nich różnych posług liturgicznych¹¹.

Trzeba jednak uczciwie stwierdzić, że obok promieni światła pozostają też pewne cienie. Jest jeszcze wiele do zrobienia tak dla poprawnego rozumienia Eucharystii przez wiernych, jak i dla odkrycia głębokiego sensu wspólnotowego każdej celebracji. Ale być może najpilniejszą sprawą, której trzeba zaradzić, jest dostrzegalna rozbieżność między kultem i życiem¹².

Przygotowaniom do zbliżającego się Kongresu towarzyszy nuta radosnej wdzięczności wobec Pana wraz z pełnym entuzjazmem oczekiwaniem. Wszystko to przyczyni się do nadania specjalnego znaczenia celebracji

---

¹⁰ Zob. *Landas ng Pagpapakabanal*, n. 62; *Catechism for Filipino Catholics*, n. 1669.

¹¹ *Catechism for Filipino Catholics*, n. 1670.

¹² Zob. *Acts and Decrees of the Second Plenary Council of the Philippines* (1990), n. 103.

eucharystycznej ludu filipińskiego, do komunii z Ciałem i Krwią Pana za życie świata i za życie narodu. Kongres będzie także szczególną okazją, by doprowadzić wiernych katolików do odnowionego zrozumienia i celebrowania wiary eucharystycznej i życia, które z niej wypływa.

Dziś, gdy Azja staje się nowym centrum w historii współczesnego świata, organizacja 51. Kongresu Eucharystycznego w jego geograficznym sercu stwarza okazję dla zmanifestowania w wyraźny sposób szczególnego powołania Kościoła lokalnego na tym kontynencie jako Kościoła miłości, wspólnoty i misji. Biorąc pod uwagę wielowymiarowy kontekst, w którym Kościół w Azji wypełnia swoją misję, kontynent ten stał się ziemią żyzną, na której wciąż realizuje się misterium wcielenia poprzez autentyczną inkulturację prowadzącą wiarę chrześcijańską do prawdziwego dialogu z różnymi kulturami, ludami i religiami.

II

EUCHARYSTIA SPEŁNIA ODKUPIEŃCZE DZIEŁO CHRYSYTA

A. „Misterium: Chrystus pośród was – nadzieja chwały” (Kol 1,24-29)

Ponieważ mieszkańcy miasta Kolosy „adaptowali” chrześcijaństwo do swej kultury i rozmaitych postaci wiary, w liście skierowanym do tej wspólnoty Paweł musiał z mocą podkreślić, że Chrystus posiada pełnię odkupieńczej władzy (Kol 1,19). Nie tylko wszystkie rzeczy zostały odkupione na krzyżu Jego krwią, ale wszystko na świecie zostało uczynione przez Niego. Od pierwszego rozdziału Listu do Kolosan apostoł wielokrotnie odnosi słowa „wszystko” i „wszystkie rzeczy” do Chrystusa¹³.

Do tego Pawłowego nauczania odnosi się, bardzo jednoznacznie, Konstytucja Soboru Watykańskiego II o liturgii świętej, gdzie stwierdza się, iż cudowne dzieła spełnione przez Boga wobec ludu w Starym Testamencie były przygotowaniem do odkupienia rodzaju ludzkiego i doskonałego uwielbienia Boga spełnionego przez Chrystusa¹⁴. Paschalne misterium Jego męki, śmierci i zmartwychwstania stanowi centralny moment zbawienia. On „przez swoją śmierć zniweczył śmierć naszą i, zmartwychwstając, przywrócił nam życie”¹⁵.

---

¹³ Przede wszystkim Kol 1,15-20.

¹⁴ Por. SC 5.

Przez misterium swojej śmierci i zmartwychwstania, Chrystus rzeczywiście stał się naszą nadzieją chwały. Przez Ducha Świętego, którego wylał, kiedy na krzyżu „powierzył ducha” (J 19,30), z boku Chrystusa wypłynął „cudowny sakrament całego Kościoła”¹⁶. Chrystus, posłany przez Ojca, posłał wspólnotę swoich uczniów, swój Kościół, aby kontynuował obwieszanie światu dzieła odkupienia¹⁷.

B. Ogłoszone misterium: aby wszyscy mogli przyjąć Chrystusa

To misterium powinno być nieprzerwanie ogłaszane, aby wszyscy mogli przyjąć Chrystusa i być Jemu przedstawieni (por. Kol 1,28). Paweł widzi samego siebie jako służbę Ewangelii nadziei, która musi być głoszona wszelkiemu stworzeniu, żyjącemu pod niebem, w celu wypełnienia słowa Bożego, czyli misterium kiedyś ukrytego, a które teraz zostało objawione¹⁸. Paweł przyjął na siebie misję, którą Chrystus powierzył apostołom, aby przepowiadając Ewangelię, wszystkim ludziom głosić, że „Syn Boży przez swoją śmierć i zmartwychwstanie uwolnił nas spod władzy szatana i śmierci oraz przeniósł do królestwa Ojca”¹⁹.

Jednak Ewangelia powinna być głoszona nie tylko słowami, ale także poprzez Eucharystię i sakramenty, wokół których skupione jest całe życie liturgiczne i życie samego Kościoła²⁰. W ten sposób, mocą Ducha Świętego, mężczyźni

---

¹⁵ *Pierwsza prefacja paschalna*, w: *Mszał rzymski (Missale Romanum)*, editio typica tertia, Città del Vaticano, 2002).

¹⁶ Modlitwa po siódmej lekturze Wigilii Paschalnej, por. SC 5.

¹⁷ SC 6.

¹⁸ Por. Kol 1,23.25-26.

¹⁹ SC 6.

²⁰ Tamże.

i kobiety są włączeni w misterium paschalne Chrystusa. Gromadząc się regularnie, aby słuchać nauczania apostołów i spożywać Wieczерzę Pańską, głoszą oni śmierć w oczekiwaniu przyszłej chwały. Czytając, „co we wszystkich Pismach odnosiło się do Niego” (Łk 24,27) i celebrując Eucharystię, w której „ubecnia się zwycięstwo i triumf Jego śmierci”²¹, Kościół zebrany, aby celebrować misterium paschalne, buduje się jako sakrament komunii i jedności.

C. Eucharystia: Chrystus obecny pośród nas

Aby wspólnota chrześcijańska mogła realizować dzieło tak wielkie, „Chrystus jest obecny zawsze w swoim Kościele, zwłaszcza w czynnościach liturgicznych”²². W Eucharystii jest obecny, aby nieustannie prowadzić wiernych do komunii z Sobą i innymi. W tym zgromadzeniu ludzi, w osobie kapłana, w proklamowanym słowie i znakach eucharystycznych chleba i wina, Chrystus ciągle jednoczy, aby przebaczać, nauczać, zbawiać, ofiarując się dla naszego zbawienia, a więc aby dawać życie.

Właśnie dlatego ustanowił On ofiarę eucharystyczną swojego Ciała i swojej Krwi – aby wcielić i realizować plan zbawienia, którego kulminacją jest ofiara Krzyża; aby trwała żywa pamięć Jego zbawczej śmierci i Jego zmartwychwstania²³.

---

²¹ SC 6. (cytat z: Sobór Trydencki: *Sessio XIII, Decretum de SS. Eucharistia*, cap. 5 (Denzinger 16644).

²² SC 7.

²³ Tamże, 47.

III

EUCHARYSTIA JEST ŹRÓDŁEM I SZCZYTEM MISJI KOŚCIOŁA

A. Eucharystia: sakrament miłości, znak jedności, więź miłości miłosiernej²⁴

1. Obecność Chrystusa w Eucharystii

To, czego dokonał Chrystus swoim życiem, przepowiadaniem, a w sposób szczególny, swoim misterium paschalnym, jest ciągle obecne w Kościele, zwłaszcza w jego sakramentach²⁵. Chrystus, mocą Ducha Świętego, ciągle nas ubogaca swoim życiem i my zjednoczeni z Nim, możemy sprawować kult Ojca, który Jemu jest składany przez widoczne znaki.

Eucharystia jest więc ustawicznym wcielaniem tego, co Chrystus dał swojemu Kościołowi poprzez całkowity dar z siebie²⁶. Jest sakramentem Jego miłości, w imię której przyjął śmierć i to śmierć na krzyżu (por. Flp 2,8). Jest znakiem tej jedności, o którą modlił się w noc przed swoją śmiercią: „aby wszyscy stanowili jedno, jak

---

²⁴ «*O Sacramentum pietatis! o signum unitatis! o vinculum caritatis!*» – Św. Augustyn, *In Johannis evangelium tractatus*, 26,13; in CCL 36, 266.

²⁵ Por. Leon Wielki, *Tractatus LXXIV.2*, CCL. 138A, p. 457: «*Quod iaque Redemptoris nostri conspicuum fuit in sacramentua transivit...*».

²⁶ Por. SC 47.

Ty, Ojczy, we Mnie, a Ja w Tobie” (J 17,21). Jest więzią tej miłości, którą On pozostawił swoim uczniom jako przykazanie nowe, które powinno być wypełniane (por. J 13,34).

To wszystko poleca swoim uczniom, aby czynili „na Jego pamiątkę”. Sakrament miłości, znak jedności, więź miłosiernej miłości: to jest kształt, którego Chrystus pragnął dla Eucharystii.

2. Przekształcająca moc Ducha Świętego

Aby Eucharystia stała się sakramentem miłości Chrystusa, skutecznym znakiem jednoczącej miłości, Duch Święty zostaje wezwany nad chlebem i winem, aby te stały się Ciałem i Krwią Chrystusa (epikleza eucharystyczna). Trochę później, w trakcie celebracji eucharystycznej, ten sam Duch Święty zostaje wezwany nad zgromadzenie wiernych, aby oni stali się w Chrystusie „jednym ciałem i jednym duchem” (epikleza wspólnoty).

Zaprawdę wielkie jest to misterium! Przez działanie Ducha Świętego owoce ziemi i pracy rąk ludzkich stają się chlebem życia i napojem zbawienia. Poprzez tego samego Ducha Świętego, ci którzy przyjmują Ciało i Krew Chrystusa, zostają przekształceni w jedno Ciało Chrystusa. Są oni następnie posłani, aby przekształcać swoje rodziny, miejsca pracy, społeczności i świat.

Eucharystia przekształca i jednoczy zgromadzenie w „komunię życia, miłości i prawdy”, aby stało się ono „narzędziem zbawienia wszystkich”. Ów lud „jest posłany do całego świata jako światłość świata i sól ziemi”²⁷. Rzeczywiście w Eucharystii „On to, wysłany przez Ojca, by wypełnić Jego wolę (por. J 5,36-38;

---

²⁷ LG 9.

6,38-40; 7,16-18), przyciąga nas do siebie i włącza w swoje życie i misję²⁸.

3. *Przekształcenie i posłanie, aby przekształcać*

Ci, którzy uczestniczyli w uczcie Pana, są wezwani, aby stali się tym, co otrzymali: Ciałem Chrystusa²⁹. Eucharystia ma wymiar misyjny wpisany w nią od samego momentu jej ustanowienia. Podczas Ostatniej Wieczerzy, rzeczywiście, Chrystus nie tylko połamał chleb i ofiarował kielich wina, aby stały się chlebem życia i kielichem zbawienia, ale tego ostatniego wieczoru obmył On nogi swoim apostołom i polecił, aby i oni to samo czynili wobec siebie (por. J 13,14). Gest pokornej i pełnej miłości służby ukazanej w znaku obmycia nóg staje się zwierciadłem całego życia Chrystusa i Jego misji.

Wierni, przeobrażeni przez spotkanie ze słowem i Ciałem Pana w uczniach zdolnych do służby i miłości, są posłani, aby przekształcali swoje środowiska we wspólnoty miłości i służby.

B. Eucharystia i misja

W ten sam sposób, zaraz po doświadczeniu serca pałającego w piersiach z powodu słów Chrystusa Zmartwychwstałego i po rozpoznaniu Go „przy łamaniu chleba”, uczniowie z Emaus (por. Łk 24,30-32) czują potrzebę

---

²⁸ Benedykt XVI, *Verbum Domini* (VD), Posynodalna adhortacja apostołska o słowie Bożym w życiu i misji Kościoła, n. 91.

²⁹ „Jeżeli więc jesteście ciałem i członkami Chrystusa, na ołtarzu Pana zostało złożone wasze misterium: przyjmijcie wasze misterium. Odpowiedzcie na to, kim jesteście: Amen i odpowiadając, podpiszcie to” – Św. Augustyn, *Sermo* 272 in NBA, XXXII, 1-2 (Roma 1985).

pójścia z pośpiechem, aby podzielić się z wszystkimi braćmi radością spotkania Go³⁰. Uczestnicząc we wspólnocie połamanego i podzielonego chleba eucharystycznego, wspólnoty chrześcijańskie i ich członkowie nie mogą pozostać obojętni wobec wezwania do dzielenia się i dania siebie jako chleba życia dla świata. Dlatego „celebracja ofiary eucharystycznej jest najskuteczniejszym aktem misyjnym, jaki wspólnota kościelna może spełnić w historii świata”³¹.

Każda część celebracji eucharystycznej ukazuje nierozwalny związek między komunią i misją, poprzez który Kościół jawi się jako znak i narzędzie jedności (por. LG 1). Z tego powodu należy pochylić się nad różnymi momentami celebracji eucharystycznej, aby odkryć zawartą w nich istotną treść misyjną.

1. *Obrzędy wstępne*

„Kiedy lud się zgromadził...”³². Przybyli z różnych miejsc, okoliczności i sytuacji, jesteście ustanowieni, przez wstępne obrzędy, zgromadzeniem kultycznym³³. Nasze jednoczenie się w odpowiedzi na wezwania Boga jest już pierwszym ruchem stwórczej mocy Eucharystii, dzięki której stajemy się ludem Nowego Przymierza. Pozdrowienie przewodniczącego „Pan z wami” uroczyste deklaruje, że teraz my jesteśmy zgromadzeniem zjednoczonym dla oddawania czci Bogu, miejscem zamieszkania Pana.

---

³⁰ Por. Jan Paweł II, List apostolski *Dies Domini* (DD), 45.

³¹ Jan Paweł II, Audyencja generalna 21 czerwca 2000.

³² «*Populo congregato...*» – *Ordo Missae*, 1. w: *Mszal rzymski...*, dz. cyt.

³³ Por. R. Cabié, *The Order of Mass of Paul VI*, w: *The Church at Prayer*, 2: *The Eucharist*, Collegeville 1986, 193.

Słowa „Pan z wami” są jednocześnie deklaracją wiary: Chrystus, zmartwychwstały Pan, ten, który posyła Ducha Świętego, jest naprawdę obecny w zgromadzeniu, które celebruje Mszę Świętą! Tym samym słowami Archanioł Gabriel pozdrowił Maryję Dziewicę, zwiastując Jej, że została wybrana, aby nosić w swoim łonie „Emmanuela, Boga z nami” (por. Łk 1,28).

Duch Święty, którego Chrystus, zmartwychwstały Pan, wylewa w celebracji Mszy, jest Tym, który pozwala nam wspominać wielkie rzeczy, które Bóg uczynił dla nas. Umocnieni przez tego samego Ducha, z sercem pełnym wdzięczności, wnosimy nasze serca i nasze głosy w modlitwie i uwielbieniu. Jak w dzień Pięćdziesiątnicy Duch Święty przemienił grupę uczniów w Kościół, tak teraz daje On siłę słowu Bożemu, konsekruje chleb i wino, czyniąc z nich sakrament Ciała i Krwi Pana, a także przekształca nas w Kościół przez Komunię Świętą.

Słowa wstępnego pozdrowienia są naprawdę pocieszające: zapewniają nas, że w naszym zgromadzeniu jest obecny Zmartwychwstały Chrystus i Duch Święty, którego On posłał. W tym eucharystycznym zgromadzeniu Chrystus wychodzi naprzeciw nam w osobie kapłana i chce, abyśmy my rozpoznali Go obecnym w innych. To On jest Tym, który mówi do nas, kiedy czytane jest Pismo Święte. On jest tym, który daje się nam w świętych znakach chleba i wina. Poprzez niektóre obrzędy i modlitwy, ze wspólnym śpiewem, ze wspólnie wykonywanymi gestami, wspólnie przeżywanymi momentami ciszy, my przekształcamy się w celebrujące zgromadzenie, które spotyka Pana.

Różne obrzędy wstępne tworzą jedność między tymi, którzy są zebrani i przygotowują się do słuchania słowa Bożego i godnego celebrowania Eucharystii. To wszystko po to, aby ci, którzy uczestniczą w celebracji, powrócili

potem do świata jako narzędzia jedności, głosiciele słowa, połamanego chleba i podzielonego dla życia wspólnoty. Wstępne obrzędy stanowią początek tego ruchu, w którym Bóg nas wybrał, powołał, przekształcił w *ekklesia*, w lud kapłański posłany, „abyście ogłaszali dzieła potęgi Tego, który was wezwał z ciemności do przedziwnego swojego światła” (1 P 2,9).

2. Liturgia słowa

Po odpowiednim przygotowaniu przez obrzędy wstępne, wierni słuchają proklamacji słowa³⁴. Bóg i Jego lud wchodzi w dialog, który „ogłasza wspaniałe prawdy o zbawieniu i wciąż na nowo przypomina o zobowiązaniach, jakie wynikają z Przymierza”³⁵. Bóg mówi i oczekuje odpowiedzi.

Dokonujący się dynamiczny proces proklamacji, medytacji, wyjaśnienia i asymilacji Pisma Świętego jest ukierunkowany na budowanie wspólnoty: „Wprowadzajcie zaś słowo w czyn, a nie bądźcie tylko słuchaczami oszukującymi samych siebie” (Jk 1,22) – heroldów, a nie tylko adresatów Bożego objawienia³⁶. Słowo Boże ma rzeczywiście moc oświecenia ludzkiej egzystencji, popychania słuchaczy do skierowania spojrzenia na ich sytuację życiową i na otaczającą ich rzeczywistość, pobudzając nieodparte pragnienie zaangażowania się w świat dla wprowadzania sprawiedliwości, dla pojednania i pokoju³⁷.

---

³⁴ *Ordo Lectionum Missae*. Editio typica secunda (Città del Vaticano 1981), nn. 6-7.

³⁵ Franciszek, Adhortacja apostołska o głoszeniu Ewangelii we współczesnym świecie *Evangelii gaudium* (EG), 137.

³⁶ *Ordo Lectionum...*, dz. cyt., 6. VD 91.

³⁷ VD 49.

Dla spełnienia tego wierni oczekują specjalnej pomocy ze strony dobrze przygotowanej homilii, która ukaże, za pomocą ludzkich słów, potęgę Boga i Jego pragnienie zdobycia swojego ludu. Głoszona przez pasterza znającego własną trzodę i potrafiącego się z nią komunikować „homilia może być rzeczywiście intensywnym i szczęśliwym doświadczeniem Ducha, pokrzepiającym spotkaniem ze słowem, stałym źródłem odnowy i wzrastania”³⁸.

Duch Święty jest nie tylko u początku proklamacji Bożego słowa, ale umożliwia także wiernym jego owocne słuchanie i wypełnianie go w życiu. Ponieważ otrzymali Ducha Świętego w chrzcie i bierzmowaniu, wierni są wezwani do formowania swojego życia przez to, co celebrują w liturgii. Przez własne świadectwo stają się zwiastunami słowa, które usłyszeli, aby „Jego imię się rozszerzało i było wielbione i wychwalane pośród narodów”³⁹. Rzeczywiście, słowa życia wiecznego, które słyszymy w spotkaniu z Panem w czasie celebracji Eucharystii, są skierowane do wszystkich.

3. *Ofiarowanie darów*

PREFERENCYJNA MIŁOŚĆ DO UBOGICH – Liturgiczna reforma Soboru Watykańskiego II podjęła starożytną praktykę włączenia całego zgromadzenia w dar chleba i wina na ofiarę eucharystyczną⁴⁰. *Ordo romanus*

---

³⁸ EG 135.

³⁹ *Ordo Lectionum...*, dz. cyt., 7.

⁴⁰ Por. J. Jungmann, *Missarum sollemnia. Początki, liturgia, historia i teologia Mszy rzymskiej*, t. II: *Msza ofiarna* (Roma 1954). Jungmann przypomina starożytne praktyki od Ireneusza i Tertuliana po Hipolita Rzymskiego i Cypriana. Tylko mała część darów chleba

*primus*⁴¹, ostatni świadek tej praktyki, potwierdza, że celebrans wybierał jeden chleb spośród ofiarowanych i wystarczającą dla komunii ilość wina; reszta była odkładana na bok celem rozdzielania między ubogich. Zaniechana przez wiele wieków praktyka została podjęta nie tylko jako okazja do aktywniejszego udziału wiernych, ale jako potwierdzenie czcigodnego zwyczaju pierwotnego Kościoła, który ukazywał troskę o ubogich.

Wspomnienie ustanowienia Eucharystii podczas wieczornej Mszy Wieczerzy Pańskiej w Wielki Czwartek daje możliwość zorganizowania procesji z darami, w której wierni oprócz chleba i wina składają dary przeznaczone dla ubogich⁴². Zalecany śpiew, towarzyszący procesji, wzmacnia to przesłanie: „*Ubi caritas est vera, Deus ibi est*. Gdzie jest prawdziwa miłość, tam jest Bóg”. W tym znaczeniu wieczorna Eucharystia, wspomnienie jej ustanowienia, jest dobrym wzorcem dla wszystkich celebracji eucharystycznych. Ona uczy nas, że misja podjęcia troski o biednych i potrzebujących stanowi centrum liturgii eucharystycznej. Stopniowo, jak wzrasta solidarna świadomość odnośnie biednych i potrzebujących, Eucharystia coraz wyraźniej jawi się jako sakrament miłości.

Wewnętrzny związek między Eucharystią a misją Kościoła na rzecz ubogich wyrażony został w lapidarny sposób przez św. Jana Chryzostoma, starożytnego ojca Kościoła: „Chcesz wielbić – pyta on – ciało Chrystusa?

---

i wina złożonych przez zgromadzenie była wykorzystana w ofierze eucharystycznej. Cała reszta była rozdzielana ubogim.

⁴¹ *Ordo Romanus I*, w: M. Andrieu (ed.), *Les Ordines Romani du Haut Moyen Age*, II: *Les textes: Ordines I-XIII (Spicilegium Sacrum Lovaniense. Études et documents 23)*, nn. 78-84, s. 93-94.

⁴² Przepis stanowi: „Na początku liturgii eucharystycznej można urządzić procesję wiernych, podczas której razem z chlebem i winem zostają ofiarowane dary dla biednych”.

Nie pozwól, by nie doceniać Jego członków, to znaczy ubogich, pozbawionych okrycia. Nie uwielbiaj Go w kościele jedwabnymi tkaninami, podczas gdy na zewnątrz zaniedbujesz Go, kiedy cierpi z powodu zimna i nagości.... Jaką korzyść może mieć Chrystus, jeżeli stół ofiarny jest pełen złotych waz, jeżeli potem umiera z głodu w osobie biednego? Najpierw nakarm głodnego, a dopiero potem ozdabiaj ołtarz tym, co pozostanie⁷⁴³.

SZACUNEK WOBEC STWORZENIA – Reforma Mszy przeprowadzona przez Sobór Watykański II włącza w akt złożenia darów na ołtarzu formuły modlitewne oparte na hebrajskich wezwaniach wypowiedzianych przy błogosławieństwie stołu. „Błogosławiony jesteś Panie, Boże wszechświata, bo dzięki Twojej hojności otrzymaliśmy chleb (wino) owoc ziemi i pracy rąk ludzkich. Tobie go (je) przynosimy, aby stał się (stało się) dla nas chlebem życia (napojem duchowym)”. Te modlitewne formuły są wyrazem chwały Boga za stworzenie świata i ludzkiej współpracy w wytworzeniu chleba i wina – symboli życia i braterstwa – które w Eucharystii staną się znakiem żywej i ożywiającej obecności Chrystusa pośród zgromadzenia i w świecie.

To wszystko przemienia się także w zaangażowanie dla profetycznej misji. Oddawać cześć Bogu nie oznacza braku zainteresowania środowiskiem i naturalnymi bogactwami. W rzeczywistości błogosławienie Pana, Stwórcy wszystkich rzeczy, oznacza dziękczynienie Bogu za ziemię, przez Niego stworzoną, z której pochodzi nasze utrzymanie. Świat nie jest tylko jakimś surowcem przeznaczonym do wykorzystania lub dowolnego roztrwonienia aż do całkowitego wyczerpania. Wszyscy synowie Boga powinni żyć w świecie, dostrzegając jego wartość.

---

⁴³ *In Mathaeum hom.* 50,3-4. PG 58,508-509.

„Błogosławiony jesteś Panie, Boże wszechświata” oznacza wznoszenie profetycznego okrzyku przeciwko chciwości ludzkich serc i wyciąganie rąk w obronie ziemi, jej zasobów i ofiar naturalnych katastrof – konsekwencji nieodpowiedzialnego jej wykorzystywania.

4. *Modlitwa eucharystyczna*

TWORZYĆ CIAŁO CHRYSUSA: ZNAK CHLEBA I ZGROMADZENIA – Duch Święty, po tym jak został wezwany nad darami chleba i wina, aby „stały się ciałem i krwią Jezusa Chrystusa” (*III Modlitwa eucharystyczna*), zostaje wezwany także nad tymi, którzy zjednoczyli się w zgromadzeniu, aby karmiąc się Ciałem i Krwią Chrystusa, stali się „jednym ciałem i jednym duchem” (tamże).

W żadnym innym miejscu nie można znaleźć bardziej jasnego wyrażenia odnośnie tego, co misterium eucharystyczne znaczy dla Chrystusa i dla Kościoła: Kościół celebryje Eucharystię, aby w ten sposób ustawicznie był budowany jako „ciało Chrystusa”. Chleb i wino stają się „ciałem Chrystusa”, aby przekształcać zgromadzenie celebrujące, które w ten sposób wkracza w historię jako „ciało Chrystusa” ofiarowane za życie świata.

Już od drugiej połowy I wieku jest to wyrażone w modlitwie, którą Kościół zachował w swoim skarbcu tekstów eucharystycznych: „Jak ten łamany chleb był rozproszony tu i tam, po pagórkach, a zebrany stanowi jedną całość, tak zbiera się Twój Kościół w Twoim królestwie aż po krańce ziemi”⁴⁴. To, co było naprawdę znaczące dla pierwotnego Kościoła, to właśnie celebrycja eucharystyczna gromadząca wiernych. Oni byli naprawdę przekonani, że

---

⁴⁴ W. Rordorf – A. Tuilier, *Didache: Nauka dwunastu apostołów*, 9, 4: *Sources Chrétiennes* 248, Paris 1998.

zbawienie mogą osiągnąć tylko jako „zgrupowani razem” (*ekklesia*). W ten sposób, pojmując siebie jako jedyną „ciało Chrystusa”, członkowie byli wrażliwi na ból i cierpienia ubogich i chorych członków i poczuli się do obowiązku niesienia pomocy i zaradzenia ich potrzebom.

Eucharystia ciągle posyła Kościół z misją, aby realizowana była w świecie sprawiedliwość. Wychodząc z celebracji eucharystycznej, każdy wierny chrześcijanin, i cały Kościół, podejmuje misję utrzymywania nienaruszonego Ciała Chrystusa i uzdrawiania tych, którzy są chorzy i poranieni z powodu obojętności i niezgody.

5. Komunia

ŁAMANIE CHLEBA – Podczas Ostatniej Wieczerzy Jezus wziął chleb i połamał go, rozdał swoim przyjaciółom, mówiąc: „Bierzcie... to jest moje ciało, które będzie za was wydane”. W Eucharystii kapłan powtarza ten sam gest Jezusa, którego ciało jest „połamane” dla nas. Zawsze, gdy ten gest jest spełniany w celebracji Eucharystii, jest nam przypomniana bolesna śmierć, przez którą Chrystus musiał przejść, aby objawić swoją miłość. My, przyjmując łamany chleb, pamiętamy, że Chrystus umarł, abyśmy żyć mieli.

Za każdym razem, kiedy celebруем Eucharystię, umacniamy naszą świadomość, że „ofiara Chrystusa jest dla wszystkich i dlatego Eucharystia przynagla każdego Weń wierzącego, by stawał się «chlebem łamanym» dla innych, a więc by angażował się na rzecz świata bardziej sprawiedliwego i braterskiego”⁴⁵. Chrystus pragnie dać

---

⁴⁵ Benedykt XVI, *Sacramentum caritatis* (SAC), Posynodalna adhortacja apostołska o Eucharystii, źródle i szczyt życia i misji Kościoła, 88.

życie ludzkości i świata, czyniąc nas dyspozycyjnymi do „czyńcie to” (ofiara, dzielenie się, solidarna miłość), na Jego pamiątkę. Każdy z nas jest naprawdę wezwany, razem z Jezusem, aby być chlebem łamanym za życie świata.

Święty Jan Paweł II, zwracając się ku Azji, pochwalił nadzwyczajną zdolność obdarowania, ofiary i świadectwa – jednym słowem, męczeństwa (*martyrium*) – okazywaną przez tak wielu chrześcijan w Azji na przestrzeni wieków, i zachęcił współczesnych chrześcijan do czynienia tego samego, kiedy sytuacja tego wymaga⁴⁶. Azja dała Kościołowi i światu wiele kobiet i wielu mężczyzn, którzy wyraźnie ukazali prawdę wiary, odważnie mierząc się z gwałtowną śmiercią dla ukazania piękna wiary pośród najtrudniejszych prób prześladowań. Święty Paweł Miki i towarzysze, św. Lorenzo Ruiz i towarzysze, św. Andrzej Dung Lac i towarzysze, św. Andrzej Kim Taegon i towarzysze, Augustyn Zhao Rong i jego 119 towarzyszy, św. Pedro Calungsod – wszyscy Azjaci – nadali wierze eucharystycznej konkretną formę, łamiąc swoje życie z miłości.

CHLEB EUCHARYSTYCZNY – W Eucharystii „Ciało Chrystusa”, którym jest zgromadzenie, staje się chlebem dla innych. Czynność eucharystyczna kreuje ciało, które się konsumuje, to znaczy łamie się, aby zostało dane dla zaspokojenia głodu świata. Eucharystia prowadzi wiernych do ofiarowania samych siebie jako chleb dla świata. Gest komunikowania w chlebie życia uniża nas, razem z Chrystusem, aż do „postaci sługi” (Flp 2,7).

---

⁴⁶ Jan Paweł II, *Ecclesia in Asia* (EA), Posynodalna adhortacja apostołska o Jezusie Chrystusie Zbawicielu i Jego misji miłości i służby w Azji, 49.

Wielka zdolność ofiary, która charakteryzuje azjatyckie narody, nie zostanie spełniona, jeżeli nie będzie zjednoczona z pragnieniem dzielenia się. Rezygnacja z tego, co moje, ma sens tylko wtedy, jeżeli ubogaca to drugą osobę. Chrystus pozbawił się swojej boskości, abyśmy mieli Jego życie i mieli je w obfitości (J 10,10). Święty Jan Paweł II wspominał specyficzne obszary w Azji, w których dzisiaj można realizować to dzielenie się⁴⁷. Sytuacje, w których uchodźcy, poszukujący azylu, imigranci i robotnicy znajdują się w obcych krajach – samotność, różnice kulturowe, nieznanostwo języka i słabość ekonomiczna – wymagają miejsca schronienia, gdzie ich trudności i ciężary mogą znaleźć ulgę i wytchnienie. Oby chrześcijańskie wspólnoty, w jakimkolwiek kraju i miejscu, mogły stać się takimi domami schronienia, gdzie można znaleźć ulgę. Uczta eucharystyczna popycha nas do dzielenia się tym, co posiadamy, aby wewnątrz naszych wspólnot nie było więcej ludzi w skrajnych potrzebach.

6. *Rozesłanie: «Ite, missa est»*

Obrzęd zakończenia celebracji eucharystycznej jest rozesłaniem na misję. Są tacy, którzy widzą relację między tym misyjnym charakterem obrzędów zakończenia a tym, że słowa „msza” i „misja” wywodzą się z łacińskiego *mittere* (wysłać). Jest także znaczące to, że ten obrzęd jest opisany jako „rozesłanie ludu... aby każdy powrócił do swoich dobrych czynów, wielbiąc i błogosławiąc Boga”⁴⁸.

Odnosnie do obrzędów wstępnych zostało powyżej napisane, że tworzący zgromadzenie są zjednoczeni

---

⁴⁷ EA 34.

⁴⁸ *Wstęp ogólny do Mszału rzymskiego*, wyd. typiczne trzecie (20 kwietnia 2000), 90/c.

i dysponowani do słuchania słowa Bożego i godnego przystąpienia do stołu eucharystycznego po to, aby powrócić do świata jako „narzędzie” jedności, głosiciele Dobrej Nowiny i chleb połamany i podzielony dla życia świata. Teraz, na zakończenie Mszy, wszyscy są posłani: „Idźcie...”. Staje się to, co w opowiadaniu o uczniach w Emaus: spotkanie ze zmartwychwstałym Chrystusem w proklamowanym słowie i dzieleniu chleba ma moc przemiany wiernych, którzy uczestniczyli w zgromadzeniu, w entuzjastycznych i gorliwych zwiastunów Pana. Braterstwo, którego doświadczyli, słowo, którego słuchali i uczta eucharystyczna, w której uczestniczyli, mają być teraz treścią ich świadectwa wobec świata.

Świadkiem staje się, kiedy poprzez działanie, słowa i postawy, Osoba, której jesteście świadkami – Pan Jezus Chrystus, który nas zjednoczył, mówił do nas i ofiarował swoje ciało dla nas jako chleb życia – staje się obecna⁴⁹. Świadczyć o Chrystusie oznacza, że osoby, które spotykamy w pracy, domu czy w jakimkolwiek innym miejscu, mogą doświadczyć obecności przez naszą obecność Jego słów pocieszenia, Jego uzdrowienia, Jego siły komunii i Jego siły ożywiającej.

Msza, w której uczestniczyliśmy, rzeczywiście zaprasza nas do pracy nad rozszerzaniem Ewangelii, przemieniając przez to społeczność wartościami chrześcijańskimi⁵⁰. Potrzebna jest nieprzerwana ciągłość między celebrowaną Mszą a naszą chrześcijańską misją w świecie⁵¹. Modlitwy po Komunii wyrażają tę nieprzerwaną ciągłość, która jest owocem autentycznego uczestnictwa

---

⁴⁹ Por. SAC 85.

⁵⁰ Jan Paweł II, List apostolski na Rok Eucharystii (7 października 2004) *Mane nobiscum Domine* (MND), 24.

⁵¹ Por. SAC 51.

w Eucharystii: „abyśmy dzięki sprawowanym misteriom doznali skutków odkupienia w naszym życiu”⁵². W ten sposób Kościół jawi się w pełni jako misterium komunii i misji, ponieważ Eucharystia, która jest w centrum jego istnienia, jest sama z siebie sakramentem komunii i misji.

Celebracja Eucharystii, i każda jej część, pokazuje, że misyjna odpowiedzialność Kościoła należy do samej jego natury. Tożsamość Kościoła polega na byciu wspólnotą misyjną. Kościół realizuje tę tożsamość zarówno w życiu liturgicznym, w którym ciągle rytualnie proklamuje, że Chrystus zbawił świat przez swoje misterium paschalne, jak również w swoim służebnym życiu, którym potwierdza zbawczą obecność Chrystusa w ludzkich sprawach i w życiu świata.

---

⁵² Modlitwa po Komunii na XXV niedzielę okresu zwykłego.

IV

MISJA KOŚCIOŁA W AZJI: MISJA W DIALOGU

A. Dialog jako uprzywilejowana metoda misji

W konkretnym kontekście kontynentu azjatyckiego Kościół – który jest zawsze i wszędzie wspólną misyjną na mocy swoich korzeni i relacji z Chrystusem⁵³ – jest wezwany w szczególny sposób do potwierdzania swojego misyjnego mandatu w duchu dialogu. Taki dialog, jako szczególne kryterium misji, jawi się jako konieczny nie tylko dla zapewnienia pokojowych stosunków i współistnienia między ludami Azji tak bardzo zróżnicowanymi różnorodnością języków, religii i kultur. Taki sposób zaangażowania misyjnego znajduje swoje źródło przede wszystkim w trynitarnej ekonomii odkupienia i w powołaniu do wspólnoty, którą Ojciec ustalił w relacji z ludzkością poprzez zbawczy dialog miłości, który On utrzymuje z ludzkością przez swojego Syna i mocą Ducha Świętego⁵⁴.

Dialog „odpowiada sposobowi, w jaki Bóg działał w Jezusie Chrystusie: stał się człowiekiem, dzielił nasze ludzkie życie i przemawiał ludzkim językiem, ażeby nam przekazać swe pokojowe orędzie”⁵⁵.

Kościół nie ma więc innej drogi realizowania misyjnego mandatu otrzymanego od Mistrza i Pana (por. J 13,14),

---

⁵³ Por. SC 6.

⁵⁴ Por. EA 29.

⁵⁵ Tamże.

jak zbawczy dialog z wszystkimi mężczyznami i kobietami, odtwarzający istotny charakter Bożej inicjatywy dla odkupienia i komunii⁵⁶. Wizja Soboru Watykańskiego II odnośnie do sposobu, w jaki Kościół jest wezwany do realizowania swojej misji w świecie współczesnym, ukazuje dialogiczne zaangażowanie wobec różnych narodów, języków, religii, kultur i struktur społeczno-politycznych⁵⁷. Jest to prawdziwe zwłaszcza w Azji, gdzie angażuje się on w dialog, który „kieruje w pierwszym rzędzie do tych, którzy dzielą jego wiarę w Jezusa Chrystusa, Pana i Zbawiciela. Wychodząc od świata chrześcijańskiego, chce iść dalej, do zwolenników innych tradycji religijnych, budując na fakcie religijnych oczekiwań obecnych w sercu każdego człowieka”⁵⁸.

Już w czasie pierwszego zgromadzenia plenarnego biskupi Azji uznali, jakie szczegółowe zagadnienia powinny zostać podjęte w dialogu w kontekście misji w Azji: „Ciągły dialog, pokorny i w duchu miłości z żywymi tradycjami, kulturami, religiami – w skrócie: z życiowymi realiami tych ludów, pośród których Kościół zapuścił głęboko swoje korzenie, czyniąc własnymi ich historię i ich życie”⁵⁹. Mimo upływu trzydziestu

---

⁵⁶ Por. Papieska Rada dla Dialogu Międzyreligijnego, *Dialog i głoszenie. Refleksje i wskazania odnośnie dialogu międzyreligijnego i głoszenia Ewangelii Jezusa Chrystusa* (19 maja 1991), „L'Osservatore Romano”, 21 czerwca 1991 (zob. „Nurt SVD” 1993, n. 3, s. 75-106).

⁵⁷ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym (7 grudnia 1965) *Gaudium et Spes* (GS), zwłaszcza n. 23 i 42. *Ad Gentes* (AG) Dekret Soboru Watykańskiego II o działalności misyjnej Kościoła (7 grudnia 1965), n. 5 i 10.

⁵⁸ EA, 29.

⁵⁹ Federation of Asian Bishops' Conference (FABC), *Evangelization in Modern Day Asia. First FABC Plenary Assembly* (1974), w: *For*

lat⁶⁰ ten trójwymiarowy dialog pozostaje ciągle fundamentalny: dialog z kulturami ludów azjatyckich, z ich religiami, z sytuacjami ubóstwa, niemożności, cierpienia i ucisku, których doświadcza wielka liczba osób⁶¹.

B. Elementy dialogu

Ten potrójny dialog musi być pojmowany „jako świadectwo dane Chrystusowi słowem i działaniem, w celu dotarcia do osób w konkretnej rzeczywistości ich codziennego życia”⁶². Świadectwo Chrystusa w słowie realizuje się przez wyraźne głoszenie Ewangelii zbawienia i przez – bardzo skuteczne – odwołania się do zdarzeń i innych szczególnych form narracji. Większość ludów azjatyckich w rzeczywistości komunikuje się, stosując „pedagogię ewokatywną, posługującą się historią, przypowieściami i symbolami”⁶³. Pierwszy Azjatycki Kongres Misyjny odbywający się w Chiang Mai, w Tajlandii, w październiku 2006 roku, przypomniał z pasją i wdzięcznością, że także Jezus nauczał, używając przenośni i opowieści objawiających głębię królestwa Bożego oraz historię miłości Boga, który dla nas stał się człowiekiem!⁶⁴ Takie opowieści mają szczególną moc czynienia zrozumiałymi nawet najgłęb-

---

All the Peoples of Asia (FAPA), I: *FABC Documents from 1970–1991*, ed. F.J. Eilers, Quezon City 1997, n. 14.

⁶⁰ Ten potrójny dialog został po raz pierwszy określony na pierwszym zgromadzeniu plenarnym FABC, które odbyło się w Taipei, w kwietniu 1974. Por. FAPA I, s. 25-41.

⁶¹ Federation of Asian Bishops' Conference, *7th Plenary Assembly* (2000), in FAPA III, n. 4.

⁶² Bishops' Institute for Missionary Apostolate I (Baguio), 5.

⁶³ EA 20

⁶⁴ *Telling the Story of Jesus in Asia. The Message of the First Asian Mission Congress*, Chiang Mai, Thailand (18-20 października 2006).

sze tajemnice wiary, prowadząc do przemiany perspektywy i wartości życia, budowania wspólnoty i realizowania komunii.

Świadectwo Chrystusa składane w działaniu, z drugiej strony, jest dawane, kiedy na podstawie tego potrójnego dialogu podejmowane są konkretne, służebne działania na rzecz sprawiedliwości, pokoju i godności człowieka, aż do doprowadzenia ubogich i wykluczonych do integralnego rozwoju i wyzwolenia. Te obydwa sposoby zaangażowania (słowa i czyny) stanowią dialog życia, zanurzenie w sytuację ludów, którym Ewangelia zbawienia jest głoszona, wyrażają wielką wrażliwość wobec ich kultury, szacunek i otwartość na wszystkich, postawę życzliwego słuchania, rozwój stosunków ludzkich i cierpliwość w poznawaniu ich. Poza tym ten dialog w misji wymaga „duchowości strzeżenia”, która broni integralności stworzenia na rzecz tych, którzy cierpią z powodu klęsk prowokowanych przez niszczenie środowiska i naturalnych zasobów oraz z powodu niesprawiedliwego podziału dóbr ziemi.

Ponadto ewangelizacja powinna mieć stałe odniesienie do osoby i stylu Jezusa, wyrażać się w szacunku wobec Ducha, roztropnej pobożności, w poszukiwaniu osobistej *kenosis*, we współczuciu i zdolności kierowania innych ku życiu łaski i świętości.

C. Dialog i głoszenie

Dialog nie jest celem samym w sobie, ale ma prowadzić do wymiany i inkulturacji. To pozwala szanować innych, poznawać ich dobro i ich sposób doświadczania dobroci Boga⁶⁵. „W różnych fazach dialogu obie strony czują

---

⁶⁵ Por. *Faith Encounters in Social Action IV* (Kuala Lumpur), 12.

wyraźną konieczność dawania i przyjmowania informacji, wyjaśnień, stawiania pytań jedni drugim⁶⁶. Ze swej strony, poprzez dialog, chrześcijanie w odpowiedzi na oczekiwania partnerów powinni być gotowi zaoferować im wiarę, uzasadnić nadzieję, która jest w nich (por. 1 P 3,15). Dialog jest zawsze ukierunkowany na głoszenie i dzielenie się własną wiarą i własną nadzieją w Chrystusie. Nie może być prawdziwą ewangelizacją bez głoszenia Chrystusa, Jego zbawczej śmierci i Jego zmartwychwstania⁶⁷. Nie można dzielić się z innymi tym, czego się nie posiada. Aby owocnie uczestniczyć w tym dialogu, chrześcijanie muszą pogłębiać własną wiarę w Chrystusa i w Jego misterium paschalne, oczyszczać swoje postawy, wyjaśniać swój język i czynić coraz bardziej autentycznym swój kult⁶⁸.

Wszystkie fazy dialogu i głoszenia muszą także być motywowane miłością. Chrześcijanie głoszą i dzielą się swoją wiarą w Chrystusa nie tylko z posłuszeństwa wobec polecenia Zbawcy, ale z miłości. Z drugiej strony, oczekuje się, że w ten sam sposób, wyznawcy innych religii podzielą się bogactwem swojej wiary. Ten sam duch chrześcijańskiej miłości jest konieczny dla otwarcia się i przyzwolenia na ubogacenie przez dzielenie się z innymi. Odnośnie tego biskupi Azji jednoznacznie precyzują: „Prowadzić dialog nie znaczy rezygnować z własnego zaangażowania, stawiając je w nawias lub odwołując się do łatwych kompromisów. Przeciwnie, dla głębokiego dialogu konieczne jest, aby każdy partner był poważnie zaangażowany we własną wiarę⁶⁹”.

---

⁶⁶ *Dialog i głoszenie...*, dz. cyt., 82.

⁶⁷ EG 110; EA 2 i 29. Paweł VI, Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi* (EN), 22.

⁶⁸ *Dialog i głoszenie...*, dz. cyt., 82.

⁶⁹ Bishops' Institute for Interreligious Affairs IV/7 (Tagaytay), n. 10.

Każda forma dialogu zakłada wzajemność i oddala strach i agresję⁷⁰.

D. Eucharystia, źródło i szczyt dialogu

W życiu Kościoła Eucharystia jest jednocześnie źródłem i szczytem dialogu. Przez nasze uczestnictwo w celebracji eucharystycznej wchodzimy w komunię życia z Trójcą, włączając się w dialog życia i zbawienia, który miał początek w historii, a dzisiaj trwa w misterium liturgicznym mocą Ducha Świętego. Różne elementy celebracji angażują nasze ciało, nasze zmysły, naszą świadomość i nasze serce w dialog, który pozwala nam włączyć się w rytm życia Chrystusa ofiarowanego dla naszego zbawienia. Tworząc celebrujące zgromadzenie, odpowiadamy na wezwanie Ojca, który pragnie nowego ludu przymierza. Przez słuchanie i przyjęcie głoszonego słowa angażujemy się w dialog, poprzez który Ojciec ofiaruje nam uzdrowienie i ubogaca nas swoim życiem i swoją miłością, przede wszystkim z pomocą homilii, która ze względu na swój eucharystyczny kontekst przewyższa każdą inną formę katechezy, ponieważ prowadzi do sakramentalnej komunii⁷¹.

Karmiąc się Chrystusem i pijąc z kielicha zbawienia, w sposób absolutnie wyjątkowy wchodzimy w dialog życia z Trójcą Świętą; opuszczając eucharystyczne zgromadzenie, jesteśmy zaproszeni do kontynuowania tego trynitarnego dialogu życia i zbawienia poprzez różne formy służby miłości wobec ubogich, ostatnich i dalekich⁷².

Dynamiczny ruch akcji liturgicznej prowadzi więc nas do zrozumienia, że Eucharystia jest żywym

---

⁷⁰ *Dialog i głoszenie...*, dz. cyt., 82.

⁷¹ EG 137; DD 41.

⁷² Por. EA 24.

wspomnieniem, które charakteryzowało życie i służbę Jezusa i które znalazło swój szczyt w Jego misterium paschalnym męki, śmierci, zmartwychwstania i uwielbienia. Taki dialog stał się jednocześnie aktem posłuszeństwa Ojcu i ofiarą chwały (ruch wstępujący), manifestacją Jego współczucia wobec biednych i grzeszników oraz realizacją najwyższej postaci braterskiej służby (ruch zstępujący)⁷³.

W Azji, gdzie czymś, co charakteryzuje życie Kościoła, jest dialog, Eucharystia rozbłyska jako „nadzwyczajne doświadczenie dialogu Boga z nami i naszej odpowiedzi danej Jemu: dialog życia, dialog miłości”⁷⁴. Fakt, że w Eucharystii Chrystus zaprasza wszystkich do braterskiego stołu, aby dzielić się swoim życiem przez słowa miłości i uzdrowienia i przez pokarm, który ustanawia relacje miłości między tymi, którzy Boga nazywają Ojcem, znaczy bardzo wiele dla ludu, którego kultura szczyci się funkcjonującymi silnymi więziami rodzinnymi, wzmocnionymi aktywną obecnością rodziców i posiłkami spożywanymi w rodzinie. Fakt ofiarowania przez Chrystusa siebie jako chleb, który zaspokaja każdy głód, i napój, który gasi wszelkie pragnienie, może napełniać radością serca wielu na tym kontynencie doświadczanym codziennie brakami tego, co konieczne⁷⁵.

Eucharystia powinna być stałym punktem odniesienia w ciągłym dialogu misyjnym Kościołów Azji z kulturami lokalnymi, religiami, z ubogimi i młodymi. A to dlatego, że widoczny dialog między Bogiem a ludzkością jest ziarnem misji.

---

⁷³ Por. FABC, *Living the Eucharist in Asia. Final Document of the IX FABC Plenary Assembly* (10-16 sierpnia 2009).

⁷⁴ Por. Catholic Bishops' Conference of the Philippines, *Pastoral Letter Landas ng Pagpapakabanal*, w: *Filipino Spirituality* (2000), 71-74.

⁷⁵ Tamże, 75-76.

V

MISJA W DIALOGU Z LUDAMI I KULTURAMI

Misja Kościoła w Azji realizuje się w dialogu z wielką różnorodnością kultur. Azja jest nie tylko największym kontynentem na Ziemi, zamieszkałym przez niemal dwie trzecie populacji świata: jest także środowiskiem skomplikowanej mozaiki kultur, języków, religii i tradycji⁷⁶.

Nawiązując do tej uwagi biskupów kontynentu⁷⁷, papież Franciszek podkreślił liczne wpływy nowych wzorców postępowania na kultury azjatyckie cechujące się szczególną podatnością na środki komunikacji. Powoduje to, że tradycyjne wartości – pośród nich świętość małżeństwa i stabilność rodziny – zostają osłabione przez negatywne wpływy mediów i przemysłu rozrywkowego⁷⁸. Do tego należy dodać fakt pozostawiania chrześcijaństwa w pozycji religii mniejszościowej w skali kontynentu, ponieważ jest ono pojmowane jako „zbyt zachodnie” lub jako „instrument dominacji kolonialnej”⁷⁹. Dlatego misja chrześcijańska w Azji w sposób konieczny przechodzi poprzez

---

⁷⁶ EA 6.

⁷⁷ Tamże, 7.

⁷⁸ EG 62.

⁷⁹ A.J. Chupungco, *Mission and Inculturation: East Asia and the Pacific*, w: *The Oxford History of Christian Worship*, ed. G. Wainwright i K.B. Westerfield Tucker, Oxford University Press, Oxford 2006, s. 665.

dialog z kulturami ludów azjatyckich, aby wiara była inkulturowana, a kultura ewangelizowana⁸⁰.

A. Inkulturacja i misja

1. *Konieczność teologiczna i pastoralna*

Zadanie inkulturacji ma na celu zbudowanie prawdziwych wspólnot chrześcijańskich, które byłyby azjatyckie w ich sposobie myślenia, modlitwie, życiu i komunikowaniu własnego doświadczenia Chrystusa innym⁸¹. Wobec takiej wizji, inkulturacja nie jest tylko kwestią wyboru, ale raczej imperatywem teologicznym i pastoralnym. Misterium wcielenia i misterium paschalne są fundamentem i modelem głębokiego wniknięcia Kościołów lokalnych w otaczające je kultury, jeżeli chodzi o ich życie, sposób celebrowania, świadectwo i misję⁸².

Syn Boży stał się człowiekiem, stając się częścią historii, kultury, tradycji i religii ludu izraelskiego. W ten sam sposób Kościół powinien wcielać się w każdą rasę i kulturę, w której przypadło mu żyć. Powinien stawać się częścią tego ludu, pośród którego zapuścił swoje korzenie, „powinien włączać się we wszystkie te grupy, kierując się tą samą intencją, z jaką sam Chrystus przez swoje wcielenie podporządkował się określonym warunkom społecznym i kulturowym, z którymi się stykał”⁸³.

---

⁸⁰ Por. *Consultation on Evangelization and Inculturation*, w: FAPA III, s. 218.

⁸¹ Por. *Conclusions of the Asian Colloquium on Ministries in the Church* (Hong Kong, 1977), w: FAPA I, s. 70.

⁸² *Church Issues in Asia in the Context of Evangelization, Dialogue and Proclamation. Conclusions of the Theological Consultations* (Thailand, 3-10 listopada 1991), w: FAPA II, s. 201.

⁸³ AG 10.

Kościół powinien utożsamiać się z życiem ludów, które go przyjmują, i nie może pozostawać wobec nich czymś zewnętrznym. Powinien wcielić się w tę społeczność, aby być pojmowany nie tylko jako Kościół, który jest w Azji, ale jako Kościół azjatycki; nie tylko jako Kościół, który jest na Filipinach, ale jako Kościół filipiński.

Taka postawa zamiast narażać na niebezpieczeństwo jedność Kościoła, będzie promować jego jedność. Chrystus poprzez wiarę Kościoła i celebrację swojego zbawczego dzieła kontynuuje swoje wcielanie się w różne ludy i kultury. On jest Zbawicielem uniwersalnym, ponieważ obejmuje konkretne rzeczywistości każdego ludu i ofiaruje im odkupienie. W ten sposób Kościół jest naprawdę uniwersalny, ponieważ wciela się w konkretne rzeczywistości każdego Kościoła partykularnego. Kiedy realizuje takie wcielenie, ubogaca nie tylko osoby, które przyjmują wiarę, ale także samego siebie.

2. *W dialogu z kulturami azjatyckimi*

Przez głoszenie Ewangelii i zastosowanie kultur danego ludu w celebracjach liturgicznych Kościoł kontynuuje w czasie i przestrzeni dialog zbawienia zainicjowany przez Boga, który osiągnął szczyt, kiedy Ojciec, w pełni czasów, zakomunikował swoje Słowo w historii ludzi⁸⁴. Inkulturacja nie jest tylko prostym narzędziem dla uczynienia wiary, kultu i życia poszczególnego ludu bardziej atrakcyjnymi i akceptowalnymi. Prowadzić dialog z kulturami Azji oznacza rzeczywiście wcielać orędzie i życie Chrystusa w umysły i serca naszych ludów, aby mogli

---

⁸⁴ Por. *Letter of Participants of the First Bishops Institute for Missionary Apostolate*, Baguio City, Philippines, 27 lipca 1978, w: FAPA I, s. 94.

żyć w sposób jednoznacznie azjatycki, czyli jak partykularny Kościół, który jest w Azji.

Ewangelia jest im przepowiadana z zastosowaniem żywych symboli, obrazów, rzeczywistości i historii, które są częścią ich codziennej egzystencji. Oni przyjmują słowo jako fundament ich życia, ich postaw i pragnień i są wspierani w doświadczaniu wiary i celebrowaniu liturgii w sposób będący odbiciem wartości tkwiących w ich sercach, używając wyrażeń zaczerpniętych z ich kultury. Ostatecznie język, ryty i symbole chrześcijańskiego kultu zawsze pochodzą z ich kultury i zachowują ciągle kulturowe znaczenie. Historia liturgii pokazuje integrację elementów kulturowych pochodzących z różnych ludów, z którymi Kościół wszedł w kontakt na przestrzeni wieków⁸⁵. Celebracje poszczególnych wspólnot chrześcijańskich nie mogą nie zawierać akcentów lokalnej kultury. W ten sposób chrześcijanie stają się Ciałem Chrystusa w tym szczególnym momencie i miejscu. W tym dialogu Ewangelia jest inkulturowana, a rozmaite kultury są ewangelizowane.

W ten sposób rodzą się wspólnoty, które są lokalne, ale które żyją w komunii z innymi wspólnotami, także posiadającymi własną indywidualność. Razem wyznają jedyną wiarę i dzielą tego samego Ducha: jedno życie sakramentalne i jedna Eucharystia, mimo że celebrowana z własnymi elementami. W rzeczywistości każdy Kościół partykularny prezentuje najbardziej skuteczny sposób wcielania Ewangelii i celebrowania Bożego kultu, integrując autentyczne wartości każdej kultury.

Kościół w Azji powinien szerokim spojrzeniem obejmować te elementy kultur lokalnych, które mogą współdziałać w budowie autentycznej duchowości chrześcijańskiej; są to: modlitwa głęboko uwewnętrzniona i zdolna

---

⁸⁵ Por. A.J. Chupungco, dz. cyt., 662.

przeniknąć całą osobę w jej jedności ciało-psyche-duch; liczne tradycje ascezy i rezygnacji; techniki kontemplacji obecne w starożytnych religiach wschodnich; łatwo akceptowalne ludowe wyrazy wiary i pobożności, tak aby serca i umysły wszystkich mogły z łatwością zwracać się do Boga na kanwie codziennego życia. Duch prowadzi Kościoły Azji do zintegrowania w skarbcu ich dziedzictwa chrześcijańskiego tego wszystkiego, co najlepsze w rozmaitych tradycyjnych odmianach modlitwy i kultu. To jest dar modlitwy, który Azja ofiaruje Kościołowi.

B. Pobożność ludowa w dialogu Kościoła z kulturami Azji

Dyskusja o dialogu Kościoła z różnymi kulturami w konkretnym kontekście Azji nie byłaby kompletna bez uwzględnienia licznych form ludowej pobożności, w które obfitują ludy tego kontynentu. Wyznawcy wszystkich kultur i religii są włączeni w celebracje, święta religijne i pobożność ludową, których nie można ignorować w ewangelizacyjnej misji ukierunkowanej na inkulturację zarówno wiary, jak i liturgii⁸⁶. Takie formy ludowe ukazują „w sobie jakiś głód Boga, jaki jedynie ludzie proszą i ubodzą, duchem mogą odczuwać” i czynią ludzi pełnymi „mocy do poświęcania się i ofiarności aż do heroizmu, gdy chodzi o wyznawanie wiary”⁸⁷.

W kontekście misji w Azji trzeba uznać przede wszystkim znaczenie pobożności ludowej i jej rozmaite formy w głoszeniu Ewangelii. Ponadto Kościół w Azji jest wezwany do integrowania w liturgii pewnych elementów lingwistycznych i rytualnych ludowej pobożności, tak że

---

⁸⁶ Por. EA 22.

⁸⁷ EN 48.

wierni czują się tu jak w domu i doświadczają obecności Boga zaradzającego ich codziennym potrzebom. Innymi słowy, jest potrzeba ubogacającej wymiany między liturgią i pobożnością ludową tak, aby „gorące pragnienie modlitwy i charyzmatyczna żywotność, które są obecne dzisiaj w naszych krajach, mogły być ukierunkowywane z jasnością i roztropnością”. „Pobożność ludowa, ze swoim wielkim bogactwem symboliki i wyrazu, może dzielić się z liturgią swoim kreatywnym dynamizmem”⁸⁸.

1. *Pobożność ludowa w misji Kościoła*

Misjonarskie doświadczenie Kościoła w Azji, tak samo jak w Ameryce Łacińskiej i Afryce, wskazuje na moc ludowej pobożności istotną dla procesu przyjmowania i asymilacji wiary pośród ludu i dla jej przekazywania kolejnym pokoleniom. W tym znaczeniu nie będzie odejściem od tematu przypomnienie, że pobożność ludowa, obecna w doświadczeniu misji filipińskiej, upodabnia się znacząco do pobożności ludowej innych krajów, zarówno azjatyckich, jak i latynoamerykańskich i afrykańskich. Hiszpańscy misjonarze potrafili z łatwością zakrzewić wiarę wśród ludów Archipelagu Filipińskiego, wprowadzając kult św. Niño i Najświętszej Dziewicy. Ludowa pobożność zawsze była punktem odniesienia katolicyzmu w tym kraju. Bywało tak, że z powodu przywiązania do swej pobożności Filipińczycy nie odeszli od wiary chrześcijańskiej nawet wtedy, gdy sprzeciwili się hiszpańskim zakonnikom, którzy ich ewangelizowali. W ten sam sposób, kiedy sy-

---

⁸⁸ CELAM, *L'evangelizzazione nel presente e nel futuro dell'America Latina. Documento di Puebla* (Ewangelizacja dzisiaj i w przyszłości Ameryki Łacińskiej. Dokumenty z Puebla), 465; Emi, Bolonia 1979.

stem edukacji w kraju był kontrolowany przez protestanckich nauczycieli amerykańskich, Filipińczycy nie oddalili się od rzymskiego katolicyzmu. Także dzisiaj aktywne fundamentalistyczne sekty, ze swoim prozelityzmem, nie znalazły wśród katolików sprzyjającego gruntu, ponieważ takie sekty z rezerwą odnoszą się do ludowej pobożności.

Historia chrześcijańskiej wiary na Filipinach zawsze obejmuje ludową pobożność. Jest faktem, że „filipińscy katolicy mają szacunek wobec doktryny katolickiej i jej walorów etycznych, a dokonało się to przez sakramenty i praktyki pobożnościowe”⁸⁹. Poza tym, praktykowanie niektórych form ludowej pobożności dawało zawsze okazję do organizowania form miłosiernej miłości wobec ubogich.

Z tego względu, jak również z powodu wielu innych historii misji, Kościół popiera pozytywne postawy wobec ludowej pobożności, zbliżając się „do niej ze spojrzeniem Dobrego Pasterza, który nie stara się sądzić, lecz kochać. Jedynie poczynając od uczuciowego utożsamienia płynącego z miłości, możemy docenić życie teologalne obecne w pobożności ludów chrześcijańskich, wśród ubogich”⁹⁰. Ludowa pobożność winna być promowana i umacniana, gdyż posiada rzeczywiście, zdolność ewangelizacyjną, której nie można niedoceniać, ponieważ ukazuje życie teologalne ożywiane przez Ducha Świętego⁹¹.

W praktyce taka pełna zrozumienia postawa może prowadzić do integrowania niektórych aspektów (lingwistycznych i rytualnych) ludowej pobożności z liturgią. Osoby mogą w ten sposób doświadczać w czasie liturgii

---

⁸⁹ Catholic Bishops' Conference of the Philippines, *New National Catechetical Directory for the Philippines*, Manila 2007, n. 308.

⁹⁰ EG 125.

⁹¹ Tamże.

czegoś rodzinnego i jednocześnie ludowa pobożność staje się autentycznym środkiem ewangelizacji. W takim przypadku, zdrowy dialog między liturgią a kulturą nadaje liturgii ludzkie oblicze i bardziej solidny fundament samej ludowej pobożności.

C. Eucharystia w dialogu Kościoła z kulturami

W wielkiej różnorodności kultur, wartości i tradycji, które charakteryzują azjatycki kontynent, można odnaleźć liczne elementy wspólne: silne związki rodzinne, synowski szacunek, rodzinne posiłki, świętość Bożego słowa (przekazywanego w świętych pismach), gościnność, *leadership* przeżywane jako służba i gotowość do ofiary. Dlatego mężczyźni i kobiety tego kontynentu nie będą mieli trudności w dostrzeżeniu w celebracji eucharystycznej wielu uznawanych przez siebie wartości.

Eucharystia pojmowana jako uczta w oczywisty sposób wskazuje na gościnność i relacje rodzinne tak bardzo doceniane przez większość ludzi pochodzenia azjatyckiego. Eucharystia może więc być ukazana jako rodzinny stół, przy którym Bóg przyjmuje swoje dzieci, aby karmić je swoim słowem i Ciałem swojego umiłowanego Syna, jako wieczerza, na której maluczcy mogą składać dziękczynienie i uwielbienie Ojcu za Jego niezmierną miłość i spokojnie wypowiadać swoje potrzeby – razem z wszystkimi, którzy stanowią tu poszerzoną rodzinę.

Eucharystia jako ofiara jest bardzo znacząca dla większości mieszkańców Azji, ponieważ pojmują oni *leadership* – przywództwo (w rodzinie i w społeczeństwie) – jako służbę spełnianą z gotowością do ofiarowania się dla dobra innych. Często zdarza się w ubogich rodzinach na Filipinach, że rodzice pozwalają się najeść najpierw swoim dzieciom, zyskując w ten sposób pewność, że żadne

nie będzie cierpiało głodu. Podobnie starsze rodzeństwo pracuje całe życie, aby pozwolić młodszym uczęszczać do szkoły.

Celebracja eucharystyczna, rodzinny posiłek i ofiara to najlepsze sposoby głoszenia dobrej nowiny, że Bóg daje zbawienie przez dar swojego Syna: On się ofiarował, abyśmy wszyscy weszli i stanowili Jego rodzinę; jesteśmy ubogaceni Jego słowem, ożywieni Jego ciałem i karmieni Jego podzielonym chlebem. W ten sposób Eucharystia staje się najlepszym sposobem otwarcia się na misję i dzielenie się z drugimi własnym życiem.

VI

MISJA W DIALOGU Z INNYMI RELIGIAMI

Azja jest nie tylko wielokulturowym środowiskiem ludzkim, ale również przestrzenią szerokiej gamy religii i tradycji religijnych. W Azji narodziła się religia żydowska, a także chrześcijaństwo, islam, hinduizm i wiele innych tradycji duchowych reprezentowanych przez buddystów, taoistów, konfucjanistów, naśladowców Zaratustry, dżinistów, sikhów czy szintoistów. Nie brakuje też tu innych religii tradycyjnych i plemiennych praktykowanych na różne sposoby.

A. Dialog życia i serca

1. *Ukryte ziarna Słowa*⁹²

Kościół w swoim dialogu z wieloreligijną rzeczywistością Azji przyjmuje postawę głębokiego respektu i szacunku wobec innych wyznań i religii, uznając, że mają one pewien udział w zbliżaniu ludzkości do Boga⁹³. Równoległe do podejmowanych wysiłków mających potwierdzić zakorzenienie w Chrystusie Kościół poszukuje lepszego zrozumienia życia, doktryny, dogmatów i rytów tradycyjnych religii w celu pełnego szacunku

---

⁹² Por. AG 11

⁹³ Sobór Watykański II, Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich (28 października 1965), *Nostra aetate* (NA), 2.

spotkania zdolnego zaowocować wzajemnym ubogaceniem. Te wielkie tradycje religijne, etyczne i ludzkie wyrażają obecność ziaren Słowa i – jednocześnie – stwórcze dzieło Ducha Świętego w świecie. Głębokie doświadczenie religijne naszych przodków i najbardziej szlachetne pragnienia ich serc ciągle objawiają się w tych religijnych tradycjach, które oferują sens, drogowskazy i siłę tym, którzy według nich żyją.

2. Wzór wcielenia Chrystusa

Ta pozytywna postawa wobec innych kultur religijnych tego kontynentu jest zgodna ze zbawczym planem wcielenia, w którym Chrystus przyjął wszystko, co ludzkie (z wyjątkiem grzechu), w celu objęcia wszystkich światłem swojej miłości⁹⁴. Chrystus objawił misterium Boga i spełnił swoją zbawczą misję w kontekście religijnej tradycji Izraela. Apostołowie i pierwsi misjonarze Kościoła prezentowali tę samą postawę wobec różnych kultur religijnych obecnych w świecie grecko-rzymskim.

3. Duch ekumeniczny i misyjny

Pragnąc „umacniania tego, co prowadzi do wezwania wszystkich ludzi na łono Kościoła”⁹⁵, Kościół wzywa chrześcijan do przyjęcia postawy otwartości wobec innych tradycji religijnych, „niech z radością i szacunkiem odnajdują ukryte w nich ziarna Słowa”⁹⁶. Poza tym zachęca do użycia zwyczajów i tradycji religijnych, pod warunkiem, że nie są nie do pogodzenia z Ewangelią i wiarą

---

⁹⁴ Por. AG 10.

⁹⁵ SC 1.

⁹⁶ AG 11.

chrześcijańską, aby oddawać chwałę Stwórcy i okazywać światło łaski Pana⁹⁷.

Taka postawa otwartości i współczestnictwa oddala pokusę narzucania wiary chrześcijańskiej na obcych terenach i motywuje chrześcijan do odnajdywania autentycznych sposobów życia i wyrażania własnej, chrześcijańskiej wiary pośród wyznawców innych religii. W ten sposób pomoże im odkryć wiele bogactw własnej wiary, do tej pory niedostrzeganych. Ten dialog pozwoli odkryć, w świetle słowa Bożego, jak wiara w Chrystusa może być ubogacona przez inne tradycje i – zarazem – to wszystko, co w tych religiach powinno być oczyszczone, zanim zostanie przyjęte w życiu chrześcijańskim.

B. Prymat świadectwa

W wieloreligijnym azjatyckim środowisku misja ewangelizacyjna powinna polegać przede wszystkim na świadectwie miłości Ojca w sposób prosty i bezpośredni⁹⁸. To oznacza, że żyjąc jak Chrystus, chrześcijanie i ich wspólnoty są wezwani do doprowadzenia braci i siostr niechrześcijańskich do wiary w Boga objawionego przez Chrystusa. Zwyczajnie to świadectwo realizuje się poprzez solidarną obecność zdolną do okazania troski o tych, którzy żyją w biedzie i ubóstwie. To wszystko ma być odpowiedzią na potrzeby osób, tak jak Chrystus nauczał w Ewangelii, i jest to bardziej znaczące niż wszelkie instytucje lub struktury. „To świadczenie o Bogu dla wielu będzie dotyczyć Boga nieznanego, którego oni czczą, chociaż nie umieją nazwać, albo którego szukają jakimś sekretnym instynktem serca, po rozczarowaniu się mar-

---

⁹⁷ Tamże, 22.

⁹⁸ Por. EN 26.

nością wszystkich bożków. Ale pełnej mocy ewangelizacyjnej nabiera ono wtedy, kiedy pokazuje, że Stworzycielem jest dla człowieka nie jakaś odległa i bezimienna moc, ale Ojciec... i z tego powodu jesteśmy między sobą braćmi w Bogu”⁹⁹.

Pośród tak wielkich różnic często pojawiają się różnego rodzaju konflikty, ale Kościół, ze swej natury, nie jest tylko znakiem i narzędziem intymnej jedności z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego, ale świadczy także, że Bóg wzywa wszystkich ludzi do osiągnięcia pełnej jedności w Chrystusie¹⁰⁰. Ze swoją wiarą i zaangażowaniem ochrzczeni mają do spełnienia w tym dialogu szczególną rolę w różnych wymiarach swej obecności w świecie – w rodzinie, polityce, oświacie, kulturze, środowisku społecznym. Jak ewangeliczny zaczyn umieszczony w cieście są oni wezwani do ukierunkowania losów ludzkich i historii ku pełni eschatologicznej, do której zmierza każdy mężczyzna i każda kobieta.

C. Chrześcijańska jedność i nadzieja

Pełen szacunku i miłości dialog z innymi kulturami religijnymi ma zawsze za cel rozdzielać skarb największy, czyli orędzie Chrystusa. To jest idealna forma ewangelizacji, w której, z pokorą i wzajemnym wsparciem, szukamy obdarowywania pełnią Chrystusa, czyli planu Bożego odnośnie całego stworzenia. Poszukiwanie Boga i braterskich więzi, coś, co jest podzielane przez wszystkie ludzkie istoty, będzie trwać dla ożywiania nadziei, że cała ludzkość będzie pewnego dnia zebrana razem pod znakiem ojcostwa jedyne Boga.

---

⁹⁹ Tamże.

¹⁰⁰ LG 1.

D. Eucharystia w dialogu Kościoła z innymi religiami

Rodzina, odrodzenie, wspólnota życia, solidarność, gościnność, służba, miłość natury, milczenie i kontemplacja to tylko niektóre cenne wartości, które ludy Azji podzielają niezależnie od ich religijnej wiary. W celebracji eucharystycznej te wartości są obecne i bardzo mocno wspierane. Nasz udział w Eucharystii, poza tym, że czyni nasze pragnienia jeszcze silniejszymi, popycha nas do konkretnych działań, aby realizować je w naszych środowiskach życia. Przez uczestniczenie w Eucharystii rośnie w nas przekonanie, że pragnieniem Boga jest zjednoczenie wszystkich swoich dzieci w jedną rodzinę i że wszystko może być zrealizowane na drodze dialogu i głoszenia „na dachach” skutecznych działań w służbie, które stanowią remedium dla zgubnych skutków grzechu, aby wszyscy mogli się cieszyć, według Bożego planu, pełnią ludzkiej godności.

Eucharystia z jednej strony ma na celu budowanie „tych, którzy są wewnątrz Kościoła, w święty przybytek w Panu, w mieszkanie Boga w Duchu, aż do miary pełni wieku Chrystusowego”¹⁰¹. Z drugiej strony, umacnia ona cudownie wybór przepowiadania Chrystusa – „znajdującym się poza Kościołem ukazuje Go jako znak wzniesiony dla narodów, aby rozproszone dzieci Boże zgromadziły się w jedno, aż nastanie jedna owczarnia i jeden pasterz”¹⁰².

---

¹⁰¹ SC 2.

¹⁰² Tamże.

VII

MISJA W DIALOGU Z UBOGIMI

Misja Kościoła w Azji powinna być spełniana w dialogu z ubogimi. A to dlatego, że chociaż kontynent jest bogaty kulturowo, a jego ludy są bogate w wartości ludzkie i religijne, to jednak zdecydowana większość ludzi żyje w ubóstwie, odrzuceniu i cierpieniu. Znacząca część mieszkańców kontynentu – mimo że Azja dysponuje zasobami naturalnymi i dobrami materialnymi – w rzeczywistości nie może dysponować tym, co jest konieczne dla życia z godnością i z zagwarantowaniem stabilnej przyszłości dla siebie i własnych rodzin. niesprawiedliwe i pełne ucisku struktury społeczne, ekonomiczne i polityczne uniemożliwiają korzystanie z bogatego dziedzictwa ziemi.

A. Preferencyjny wybór na rzecz ubogich

Wobec tej szczególnej sytuacji panującej w Azji Kościół czuje się wezwany do bycia Kościołem ubogich. Na pierwszym miejscu swojego życia i swojej misji stawia ubogich, biednych i uciszonych. Podobnie jak dialog z kulturami, tak i dialog Kościoła z ubogimi jest teologicznym i moralnym imperatywem. Chrystus przecież stał się ubogim i „utożsamiał się z nimi w szczególny sposób”¹⁰³: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili” (Mt 25,40).

---

¹⁰³ EA 34. Zob. także EG 126.

Taki wybór jest preferencyjnym wezwaniem nie po to, aby kogoś wykluczyć, ale by podkreślić, że ubodzy są na pierwszym miejscu w świadomości Kościoła, w jego posłudze i w wykorzystaniu jego dóbr. Pismo Święte, zarówno Starego jak i Nowego Testamentu, świadczy wiele razy, że ubodzy zajmują uprzywilejowane miejsce w sercu Boga oraz w życiu i misji Chrystusa, co jest wymownie poświadczone przez Ewangelie¹⁰⁴.

B. Implikacje i konsekwencje

Azjatyccy biskupi od dawna rozpoznali, że Kościół tego kontynentu musi stać się coraz bardziej „Kościółem ubogich”, ze wszystkimi tego konsekwencjami¹⁰⁵. A to przede wszystkim znaczy, że ci, którzy zostali ustanowieni pasterzami trzody Bożej w Azji, powinni prowadzić życie proste, aby ubodzy dostrzegli, że pasterze dzielą ich los. Dzięki tej prostocie życia, która jest świetlanym znakiem skuteczności Ewangelii, ubodzy poczują serdeczną i szczerą bliskość swoich pasterzy i w duchu wolności przyjmą ich pomoc i przewodnictwo.

Druga implikacja tej miłości preferencyjnej na rzecz ubogich objawia się w aktywnym zaangażowaniu Kościoła na rzecz wyzwolenia i promocji tychże. Angażując się w służbie na rzecz ludzkiego rozwoju i samego życia, włączając się w bardzo ważne dzieło opieki zdrowotnej, oświaty i budowania pokoju, Kościół przypomina, że jest to wezwanie skierowane nie do nielicznych, ale dotyczy wszystkich: „Wy dajcie im

---

¹⁰⁴ EG 187.

¹⁰⁵ Por. Asian Bishops' Meeting, *Message of the Conference* (Zebrańie Biskupów Azji, Przesłanie Konferencji, Manila 1970), w: FAPA I, s. 5.

jeść!” (Mk 6,37)¹⁰⁶. To oznacza także popieranie postawy solidarności wszystkich dla „uformowania nowej mentalności, kierującej się pojęciami wspólnoty, priorytetu życia wszystkich w stosunku do posiadania dóbr przez niektórych. Solidarność jest spontaniczną reakcją człowieka uznającego społeczną funkcję własności i powszechne przeznaczenie dóbr jako rzeczywistości poprzedzających własność prywatną”¹⁰⁷.

Po trzecie, wybór ubogich popycha Kościół do zajęcia pozycji profetycznej przeciw negatywnym konsekwencjom ekonomicznej i kulturowej globalizacji; przeciw niemożliwemu do udźwignięcia ciężarowi długu zewnętrznego, który utrudnia utrzymanie potrzebujących; przeciw stratom środowiskowym powodowanym nieuporządkowanym postępem ekonomicznym i technologicznym. Wiele programów „dla rozwoju” przynosi szkody najbardziej bezbronny i ich rodzinom, wywołuje trudności ludzkie, kulturowe i etyczne, których Kościół i chrześcijaństwo powinni być świadomi. To także jest część „misji”.

C. Pracować dla nich, towarzyszyć im

Pierwsze zgromadzenie ogólne Federacji Konferencji Episkopatów Azjatyckich (1974) zaprosiło Kościoły lokalne tego kontynentu do „stałego wysiłku, aby stawać się coraz bardziej Kościołem «anawim» – ubodzy JHWH – Kościołem który nie ogranicza się do pracy na rzecz ubogich na wzór instytucji dobroczynnych, ale pracuje z ubogimi, dzieląc z nimi życie i aspiracje, znając gorycz i nadzieję,

---

¹⁰⁶ Por. EG 188. Por. Kongregacja Doktryny Wiary, *Libertatis nuntius*. Instrukcja o niektórych aspektach teologii wyzwolenia (6 sierpnia 1984), 11.

¹⁰⁷ EG 188-189.

wędrując z nimi w poszukiwaniu autentycznego życia ludzkiego w Chrystusie”¹⁰⁸.

Aby pracować z ubogimi w Azji, Kościół musiał przede wszystkim zidentyfikować ich fizjonomię i miejsca przez nich zamieszkiwane i zrozumieć rodzaj ubóstwa, którym są dotknięci. Ubóstwo to reprezentują rodziny bez dachu nad głową, żyjące na ulicy lub w prymitywnych barakach skleconych w miejscach tymczasowego pobytu; uchodźcy zmuszeni do ucieczki przez toczące się wojny lub dyktatorskie reżimy; imigranci i obcokrajowcy, którzy pozostawili kraje swojego pochodzenia w poszukiwaniu większych możliwości i znajdują się w sytuacji osamotnienia, kulturowego wyobcowania, bez kontaktu językowego i ekonomicznie osłabieni. Ubogimi są także ludy plemienne dyskryminowane z powodu ich kultury, koloru skóry, kasty społecznej, stanu ekonomicznego lub sposobu myślenia. Są nimi kobiety – ofiary przemocy domowej lub wykorzystywane jako „towar” dla seksbiznesu i turystyki związanej z seksem. Są nimi dzieci, które nigdy nie doświadczyły pokoju na swej ziemi i które są ofiarami rozmaitych form wyzysku i przemocy, jak pedofilia i praca nieletnich¹⁰⁹. Biednymi są w końcu ci, którzy nie mogą się zrealizować z powodu braku wykształcenia i pracy.

Kościół powinien pracować nie tylko dla nich (na przykład rozdzielając środki pomocowe po przejściu tajfunu czy po trzęsieniu ziemi), ale także z nimi, włączając ich w zadania przekształcenia struktur, które utrzymują stan ich ubóstwa. To wszystko domaga się także wysiłku na rzecz sprawiedliwości w naszych społeczeństwach poprzez konkretne działania umacniane modlitwą i zna-

---

¹⁰⁸ FABC, *Evangelization in Modern Day Asia. Statement of the First Plenary Assembly*, w: FAPA I, s. 15.

¹⁰⁹ EA 34.

jomością procesów społecznych tak, by każde działanie objawiało – bez podtekstów ideologicznych – interwencję Boga, który zbawia swój lud.

D. Eucharystia w dialogu Kościoła z ubogimi

Na tym tle trzeba zauważyć, że Eucharystia potwierdza wartości przewyciężające przyczyny ubóstwa. W niej egoizm i chciwość, z których wyrastają liczne formy niesprawiedliwości, zderzają się z ofiarną miłością Chrystusa. Wezwani przez Chrystusa, aby być jedną rodziną, w której Bóg jest „naszym Ojcem”, jesteśmy popychani do przewyciężania apatii i indywidualizmu traktującego z obojętnością ból ubogiego i cierpiącego. Wobec postaw osób wezwanych do przewodzenia innym, a przejmujących się bardziej własnymi korzyściami politycznymi i ekonomicznymi, zostaje postawiony przykład służby Jezusa, Mistrza i Pana, który obmywa nogi swoim uczniom (por. J 13,13). Przede wszystkim Eucharystia przewycięża utylitaryzm, konsumizm i materializm, które traktują ubogich jak środki i narzędzia wykorzystywane w osiągnięciu zysku lub przyjemności. Przez dar z siebie Chrystus rzeczywiście poświęca swoje życie, aby inni mogli żyć. Uobecniając „sakramentalnie dar, jaki Jezus uczynił z własnego życia przez śmierć na krzyżu, dla nas oraz dla świata całego”¹¹⁰, celebrowanie eucharystyczne posyła nas do świata, abyśmy byli świadkami litości Boga wobec każdego brata i siostry.

Poza tym w Eucharystii my przyjmujemy Chrystusa jako „chleb życia” (J 6,35), ponieważ jednocześnie jest On słowem wychodzącym z ust Boga (por. Pwt 8,3) i „chlebem żywym, który zstąpił z nieba” (J 6,51). On jest

---

¹¹⁰ SAC 88.

„chlebem powszednim”, o który prosimy w modlitwie *Ojcze nasz*. Przekazując ten chleb ubogim w proklamacji Słowa i Komunii św., z naszej strony możemy ofiarować życie w obfitości, stając się chlebem dla braci i sióstr, którzy cierpią głód, chleb współczucia i miłości wobec potrzebujących poprzez dzieła miłosierdzia¹¹¹.

---

¹¹¹ Por. wyżej – rozdz. III, par. B, *Eucharystia i misja*, n. 3-5.

VIII

MISJA W DIALOGU Z MŁODYMI

Azja jest traktowana jako kontynent młodych nie tylko z tego powodu, że dwie trzecie mieszkańców to ludzie młodzi, ale także dlatego, że w Azji mieszka 60% młodych całego świata. Jednak są oni w przeważającej części ubodzy. To wszystko wyjaśnia, dlaczego dialog z młodymi powinien być priorytetem misji Kościoła w Azji.

A. Młodzi są terażniejszością i przyszłością Kościoła

Młodzi są dla Kościoła nie tylko przyszłością, ale już dzisiaj jego cennym skarbem¹¹²; nie są oni tylko dorosłymi jutra, ale rzeczywistością obecnego czasu. Kościół podejmuje odpowiedzialność za przygotowanie i formację młodych do ich przyszłych ról i znaczące włączenie się do różnorodnych obszarów życia. Pełni energii, entuzjazmu i przedsiębiorczości, są oni dynamicznymi sprawcami przemian, a przez to źródłem mocnej nadziei dla społeczeństwa i Kościoła.

Jednak młodzi są jednocześnie osobami najbardziej wrażliwymi wobec destrukcyjnych sił działających w społeczeństwie i nierzadko są ofiarami struktur wyzysku. Liczne i zróżnicowane są dzisiaj rzeczywistości, które mają silny wpływ na naszych młodych. Globalizacja, przemiany polityczne i niezwykle rozprzestrzenienie

---

¹¹² FABC, *Hope of Asian Families. Statement of the 4th Asian Youth Day* (30 lipca – 4 sierpnia 2006, Hong Kong), w: FAPA IV, s. 167.

się środków komunikacji radykalnie wpływają na życie młodych w każdej części Azji¹¹³. Młodzi pochodzenia miejskiego lub wiejskiego, bogaci lub biedni, wykształceni lub niewykształceni, mający pracę lub bezrobotni, zorganizowani lub nie, wszyscy są miotani falami współczesnej kultury. Ale młodzi stanowią także współczesny Kościół, który traktuje ich nie tylko jako jeden ze swoich priorytetów pastoralnych, ale pragnie włączyć ich w kreatywną i płodną posługę przede wszystkim na rzecz i towarzyszy, i przyjaciół.

B. Żyzna gleba

Lokalne Kościoły, uczciwie uznając, jak liczne i złożone są problemy dotyczące młodych w Azji, przypominają im „spoczywającą na nich odpowiedzialność za przyszłość społeczeństwa i Kościoła. [Kościół] pragnie zarazem w każdym momencie dodawać im odwagi i wsparcia, ażeby byli zdolni do jej przyjęcia na siebie”¹¹⁴. Oni powinni stać się przedmiotem odpowiedniej troski pastoralnej, zdolnej do zasiania w nich ziarna Ewangelii: „Kościół podaje im prawdę Ewangelii jako tajemnicę niosącą radość i wyzwolenie, tajemnicę, którą należy zgłębiać i przeżywać oraz z przekonaniem i odwagą dzielić się nią z innymi”¹¹⁵. Ale ponieważ świat, w którym żyją młodzi, jest jak rola pełna kamieni i cierni, duszpasterstwo młodych powinno przede wszystkim pomagać im, stawać się „glebą żyzną”, na której ziarno Bożego słowa może zapuścić korzenie, wzrastać i dać plon stokrotnie (por. Mt 13,1-8).

---

¹¹³ FABC, *A Renewed Church in Asia: A Mission of Love and Service*, w: FAPA III, s. 9-10.

¹¹⁴ EA 47.

¹¹⁵ Tamże.

To wszystko oznacza towarzyszenie młodym w drodze, która z pewnością nie jest łatwa z powodu szybkich i drastycznych przemian dokonujących się wokół nich, również tych dramatycznych, które wpływają na ich rozwój fizyczny, emocjonalny, psychologiczny i duchowy. Chodzi o przygotowanie gleby przed zasiewem, aby uczynić ją gotową na przyjęcie zasiewu i uwolnić od tak wielu przeszkód, które mogą zadusić początkowy wzrost wiary. Ten aspekt duszpasterskiej troski jest konieczny, uprzedni lub równoczesny z zasiewem słowa Bożego, aby młodzi mogli przekształcać się w urodzajną glebę, na której ziarno słowa Bożego może przynieść obfity plon.

C. Formacja młodzieży

1. Edukacyjna misja Kościoła w Azji

Mimo wielkich różnic charakteryzujących konkretny kontekst Azji chrześcijańska edukacja powinna zaoferować młodym zdolność prowadzenia właściwego dialogu z młodymi wyznającymi inną religię. Taka edukacja, bardziej lub mniej formalna, powinna prowadzić do lepszego poznania prawd fundamentalnych i wartości najpierw wiary chrześcijańskiej, a potem innych religii. Ze względu na to, iż większość tych młodych ludzi nie może pozwolić sobie na szkolną edukację z powodu swojej biedy, Kościoły tego kontynentu powinny poszukiwać innych skutecznych sposobów, aby zaoferować im chrześcijańską formację przede wszystkim przez proces katechetyczny¹¹⁶, który oświeciłby i umocnił wiarę, karmił życie według ducha Chrystusowego, prowadził do aktywnego i świadomego

---

¹¹⁶ Por. Sobór Watykański II, *Christus Dominus* (CD), Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele, 13-14.

udziału w celebracjach liturgicznych¹¹⁷, wskazał motywacje zaangażowania apostołskiego. W tym priorytetowym zadaniu można dowartościować środki komunikacji społecznej, a także pomoc różnym grupom i stowarzyszeniom młodzieżowym.

2. *W drodze z młodymi*

Także w tym przypadku formacja młodych w kontekście misji Kościoła podąża wspólną drogą w poszukiwaniu pokoju i sensu życia, w wysiłku zagwarantowania bardziej stabilnej przyszłości, w walce z fałszywymi ideologiami, modami, nałogami i, wcale nie na końcu, przeciwko rozpacz. Wielkim sukcesem osiągniętym przez Światowe Dni Młodzieży, zapoczątkowane przez Jana Pawła II w 1985 roku, było to, co stało się także owocem Dni Młodzieży Azji, kiedy młodzi pochodzący z różnych krajów tego kontynentu mogli doświadczyć przez wspólną modlitwę, celebacje eucharystyczne, udział w spotkaniach i posiłkach oraz wspólną pracę silnego poczucia przynależności i radości świętowania. W takich wydarzeniach młodzi czują, że Kościół podąża w wielkiej bliskości z nimi, wierzy w to, co oni robią, ożywia ich energię i wzmacnia ich dobrą wolę.

Podążać z młodymi znaczy rozpoznawać ważną rolę, którą już teraz odgrywają w Kościele, a jeszcze bardziej, którą będą odgrywali w przyszłości¹¹⁸. Młodzi są bogactwem, a nie problemem. Dlatego trzeba ich słuchać i towarzyszyć im z modlitewną obecnością, która wskaże kierunki; ułatwiać zdobywanie wiedzy bardziej przez wspólne doświadczenie niż przez zdogmatyzowane odpo-

---

¹¹⁷ Por. SC 14.

¹¹⁸ FABC, *A Renewed Church in Asia: A Mission of Love and Service*, w: FAPA III, s. 10.

wiedzi; włączać ich bardziej w procesy decyzyjne, a nie ograniczać się do żądania od nich wypełniania decyzji innych. To wymaga, aby każda parafia i diecezja miała komisję do spraw młodzieży, która kierowałaby kościelną działalnością na rzecz młodych ludzi. Tylko wtedy, gdy młodzi zostaną uznani jako działający i współpracujący w ewangelizacyjnej misji Kościoła, będą mogli wykazać swoje możliwości.

D. Działacze i współpracownicy

Młodzi są nie tylko przedmiotem troski duszpasterskiej. Wielu z nich, dzięki zaangażowaniu misjonarskiemu chrześcijańskich wspólnot, jest podmiotami pracującymi na pierwszej linii w rozmaitych dziełach apostołskich miłosierdzia i służby, przede wszystkim na rzecz swoich rówieśników. Z ich entuzjazmem i energią mogą oni już teraz spełniać zadania w programowaniu i realizacji działań ich dotyczących.

Obecnie jesteśmy świadkami rodzenia się i rozwoju stowarzyszeń i ruchów młodych, ich głębokiego wzrostu duchowego i poczucia przynależności. Jest jednak konieczne, aby te stowarzyszenia uczestniczyły aktywnie w misyjnych wysiłkach Kościoła¹¹⁹.

E. Eucharystia w dialogu Kościoła z młodymi

1. Eucharystia: dialog miłości

Misja Kościoła spełnia się także w ukierunkowywaniu młodych na Eucharystię, aby byli wspierani w swej wędrówce i znaleźli odpowiedzi na swoje potrzeby.

---

¹¹⁹ Por. EG 105.

Rzeczywiście jest tak, że w zgromadzeniu eucharystycznym Kościół może lepiej prowadzić dialog z młodymi, głosząc im Ewangelię Chrystusa, w której znajdują fundamentalne odpowiedzi na ich najgłębsze pragnienia¹²⁰. W ich eucharystycznym spotkaniu z Chrystusem przez słowo i Chleb znajdują oni światło i przewodnika dla odszukania celu życia. W Eucharystii Jezus patrzy na młodych z tą szczególną miłością, jaką okazał młodzieńcowi w Ewangelii, kiedy zaprosił go, by poszedł za Nim (por. Mk. 10,21), podzielił Jego synowską miłość do Ojca i uczestniczył w Jego zbawczej misji wobec ludzkości.

2. *Eucharystia: podstawowa szkoła wartości chrześcijańskich*

Poprzez aktywne włączenie się w uczestnictwo w Eucharystii – uważne słuchanie, właściwe gesty, odpowiednie momenty milczenia, spełnianie specyficznych posług w celebracji – młodzi mogą być od zaraz, a nie dopiero w przyszłości, lepiej formowani do przyjęcia, aktywnych ról w Kościele i społecznościach. W eucharystycznej celebracji Kościół ma wiele do omówienia z młodymi, a oni mają wiele do powiedzenia Kościołowi¹²¹. Wokół stołu słowa i Ciała Chrystusa Kościół oferuje pouczenie i pokarm¹²², dzięki którym młodzi mogą być przygotowani, aby stać się żyzną glebą, w której ziarno słowa Bożego może przynieść plon. Eucharystia jest idealną szkołą, w której młodzi mogą zyskać wartości budujące relacje

---

¹²⁰ Por. Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Christi-fideles laici* (CL) o powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie (30 grudnia 1988), 46.

¹²¹ Tamże.

¹²² Por. *Wstęp ogólny do Mszału rzymskiego*, dz. cyt., 28.

i wspólnotę, poczucie wdzięczności i odpowiedzialności za stworzenie, gotowość służby i ofiary życia i pełni dla drugich.

3. *Eucharystia jako komunikacja*

Biorąc pod uwagę szczególne znaczenie, jakie młodzi przyznają społecznej komunikacji, i ich zdolność korzystania z niej, Kościół może prezentować Eucharystię jako najwyższe i idealne wcielenie komunikacji, gdzie tworzona i cementowana jest przyjaźń; gdzie podziela się nadzieje, marzenia, radości i rozczarowania; gdzie podziela się najszlachetniejsze sprawy. W szkole Eucharystii młodzi uczą się, że komunikacja nie ogranicza się do wymiany idei, emocji, ale na najgłębszym poziomie polega ona na darze z siebie w miłości¹²³. Kościół nie powinien nigdy ustawać w mówieniu młodym, że Chrystus ustanowił Eucharystię jako „najwyższą formę komunii, która może stać się udziałem człowieka”, która prowadzi do „najbardziej intymnej i doskonałej formy jedności między samymi ludźmi”¹²⁴.

Eucharystia jest miejscem, w którym realizuje się najgłębsza i przekształcająca forma komunikacji: w odpowiedzi na modlitwę zanoszoną do Ojca przez Jego umiłowanego Syna posyła On nam Ducha Świętego i tak chleb i wino, razem z całą wspólnotą, stają się Ciałem Chrystusa.

---

¹²³ Por. Papińska Rada ds. Komunikacji Społecznej, Instrukcja duszpasterska odnośnie narzędzi komunikacji społecznej (23 maja 1971) *Communio et Progressio*, 11.

¹²⁴ Tamże.

IX

DZIEWICA MARYJA I EUCHARYSTIA W MISJI KOŚCIOŁA

Zbliżając się do końca naszej refleksji nad Eucharystią i misją Kościoła, zwracamy się do Najświętszej Dziewicy Maryi, która przeżyła w pełni eucharystyczne misterium i stała się doskonałym przykładem misyjnego Kościoła.

A. Maryja – przykład i matka misyjnego Kościoła

„Chrześcijanie Azji darzą Cię wielką miłością i przywiązaniem i czczą Cię jako Matkę swoją i Matkę Chrystusa”¹²⁵. Tak pisał św. Jan Paweł II, opierając się na deklaracji ojców poczynionej w czasie Zgromadzenia Specjalnego Synodu ds. Azji w 1998 roku. Hymn zorganizowanego w Manili w 1937 roku Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego zawiera zdanie mówiące o specjalnej miłości, którą lud filipiński pałał zawsze ku Dziewicy: „Lud miłujący Maryję”. To wszystko, z jednej strony ukazuje szczególną miłość i uczucie, jakim mieszkańcy tego kraju i tego kontynentu darzą Matkę Zbawiciela, którą nazywają także swoją Matką. Z drugiej strony pokazuje poczucie obecności Błogosławionej Dziewicy na misyjnej drodze Kościoła w Azji. Maryja jest wzorem Kościoła w jego misji ewangelizacji, ponieważ ściśle współpracowała ze zbawczym dziełem swojego Syna¹²⁶ i ponieważ jest przykładem misyjnej drogi, którą przedsięwziął Kościół.

---

¹²⁵ EA 51.

¹²⁶ Por. SC 103.

Pierwsza adresatka Dobrej Nowiny w zwiastowaniu, Maryja z Nazaretu, proklamowała tę samą Dobrą Nowinę w czasie nawiedzenia św. Elżbiety i – następnie – całemu światu w narodzeniu swojego Syna. W ten sam sposób Kościół, zanim stał się wspólnotą ewangelizującą, zostaje wezwany do stania się wspólnotą ewangelizowaną¹²⁷. U stóp krzyża Chrystus powierzył Kościół i jego misję opiece swej Matki: „Niewiasto, oto syn twój” (J 19,26-27). Na Kalwarii Maryja stała się „Matką ewangelizującego Kościoła i bez Niej nie potrafilibyśmy naprawdę zrozumieć ducha nowej ewangelizacji”¹²⁸.

1. Maryja była pierwszą ewangelizowaną

Maryja usłyszała słowo Boże w „pierwszej Ewangelii” ogłoszone przez Archanioła Gabriela. Jej „Fiat”, Jej definitywne „Tak” na wezwanie Boże, było otwarciem Jej całej na wolę Ojca. Był to akt totalnego posłuszeństwa i zawierzenia, aby zawierzyć całe swoje życie zamysłowi Najwyższego. Mocą Ducha poczęła Syna Bożego, który, stając się człowiekiem, wziął ciało w Jej łonie. Ofiarowała Bogu swoje człowieczeństwo i tak, w wierze, zjednoczyła się całkowicie ze zbawczą misją Syna w historii ludzi.

Wszystko, co przeżyła później – nawiedzenie św. Elżbiety, objawienie Józefowi dotyczące oczekiwanego dziecka, narodzenie Jezusa w Betlejem, ofiarowanie w świątyni i prorocтво Symeona, przybycie magów, ucieczka Świętej Rodziny do Egiptu, zagubienie i odnalezienie Jezusa w świątyni, niezdolność zrozumienia wszystkiego, co się działo, i rozważanie tych wydarzeń i słów w swoim sercu

---

¹²⁷ Por. EN 15.

¹²⁸ EG 284.

– realizowało Jej misję ewangelizacyjną. Poprzez wszystkie te wydarzenia kształtowała się Jej wiara, Jej bycie uczennicą i przede wszystkim to macierzyństwo duchowe, do którego była przeznaczona.

2. Maryja ewangelizatorką

Aby nawiedzić kuzynkę Elżbietę, Maryja niesie Dziecię w swoim łonie do górskiej krainy Judei. Podczas spotkania Córka Syjonu, Elżbieta, która była w szóstym miesiącu, poczuła, jak Jan uradował się w jej łonie i, pełna Ducha Świętego, ogłosiła: „Błogosławiona, któraś uwierzyła...” (Łk 1,45). A Maryja, nawiązując do skarbnicy Pism, które rozważała w swoim sercu, odpowiedziała: „Wielbi dusza moja Pana...”, ogłaszając w ten sposób dobrą nowinę o Wcieleniu jako Ewangelię dla ludzkości.

W oznaczonym czasie Maryja wydaje na świat Syna wiecznego Ojca. Ukazuje Go pasterzom i magom, kładzie w ramiona starego Symeona, od którego dowiaduje się, że Bóg spełnił swoje obietnice. Jej polecenie skierowane do sług ułatwia pierwszy ze znaków spełnionych przez Jezusa na weselu w Kanie. Od tego momentu i zawsze, te same słowa – „Czyńcie wszystko, cokolwiek wam powie” (J 2,5) – są skierowane do wszystkich ludzi.

W czasie publicznej działalności Jezusa przechowuje słowa Syna, rozważając je w swoim sercu, aby podzielić się nimi z rodzącym się Kościołem. Matka Apostołów jest pośród nich, kiedy Duch Święty zstępuje jak ogień płonący w dzień Pięćdziesiątnicy i Kościół zaczyna proklamować Dobrą Nowinę wszystkim ludom, które są pod słońcem. Od tego momentu i później, aż do końca czasów, jest Ona obecna w Kościele, który ewangelizuje, i w każdej wspólnotcie chrześcijańskiej, która spełnia dzieło misyjne.

B. Maryja w misyjnym dialogu Kościoła

1. *W różnych kulturach Azji*

W misji Kościoła wśród różnych kultur Azji Maryja jest wzorem autentycznego świadectwa, które jest najbardziej przekonującym sposobem głoszenia Ewangelii i królestwa Bożego¹²⁹. Chodzi o świadectwo, które wypływa z wewnętrznej i nierozdzielnej komunii z Bogiem, który popycha osobę do pójścia z pośpiechem, aby pomóc bliźniemu w trudności¹³⁰. Ewangeliczne opowiadanie o wizycie Maryi u kuzynki Elżbiety, aby jej pomóc w najtrudniejszym okresie ciąży, i Jej wstawiennictwo na weselu w Kanie dobrze pokazuje ten misjonarski zapał, który Kościół powinien posiadać.

Od Błogosławionej Dziewicy Kościół uczy się, że przede wszystkim przez swoje życie i działanie – zatroskanie o osoby, miłosierdzie wobec najuboższych, wybór ubóstwa i dystansu, wolność wobec władzy tego świata, świadectwo świętości – będzie mógł ewangelizować świat¹³¹. Kościół widzi w Maryi tę siłę świadectwa, przez które chrześcijanie „podsuwają tym, co patrzą na ich życie, nieuniknione pytania”¹³².

2. *Z innymi tradycjami religijnymi*

Osoba i rola Maryi są punktem stycznym także dla wyznawców innych wiar, ponieważ w Niej rozbłyska

---

¹²⁹ EA 42; Jan Paweł II, Encyklika o stałej aktualności posłania misyjnego (7 grudnia 1990) *Redemptoris missio* (RM) 42.

¹³⁰ Por. EN 41.

¹³¹ Por. EN 41; RM 42.

¹³² EN 21.

uniwersalna wartość macierzyństwa, które przekracza kultury i religie. Nie jest więc zaskakujące to, że „Po całym kontynencie rozsiane są setki kościołów i sanktuariów poświęconych Maryi, w których gromadzą się nie tylko wierni katolicy, ale także wyznawcy innych religii”¹³³. Zanim stała się Matką Zbawiciela i Matką Kościoła, Maryja jest pierwszą córką Adama¹³⁴, która współdzieli tę samą wspólną godność wszystkich członków rodziny ludzkiej. Wierni innych religii nie mają żadnych trudności w dostrzeżeniu w Niej wzoru wiary. Poprzez osobę Maryi Kościół może wejść w płodny dialog z islamem, jedną z religii mających najwięcej wyznawców w Azji, ponieważ muzułmanie czczą Ją, a czasem wzywają z pobożnością¹³⁵.

Świadectwo, które jest pierwszym i zasadniczym komponentem dialogu Kościoła wobec wiernych innych religii, znajduje inspirujący wzór w życiu i misji Maryi. Jej życie milczącej służby i Jej wierna współpraca w Bożym projekcie znaczy także drogę Kościoła, który spełnia swoją misję pośród innych tradycji religijnych.

3. *Z ubogimi*

Maryja wciela preferencyjną miłość Boga i Kościoła na rzecz ubogich. Ona jest niewiastą rzeczywistej służby zdolnej podźwignąć ubogich i potrzebujących; przykładem dla nas, abyśmy pospieszyli tam, gdzie ktoś nas potrzebuje, i zwiastowali Ewangelię Boga, który wyzwała

---

¹³³ EA 51.

¹³⁴ Por. Paweł VI, *Alokucja na zakończenie trzeciej sesji Soboru Watykańskiego II w święto Ofiarowania Najświętszej Maryi w świątyni* (21 listopada 1964), 34.

¹³⁵ Por. NA 3.

z ucisku i pociesza w czasie udreki¹³⁶. W Maryi Kościół misyjny znajduje matkę, która zaprasza do konkretnego zaangażowania w dzieła posługi i współczucia zdolne poprawić warunki, w jakich znajdują się ubodzy; aby stać się przyczyną sprawiedliwości dla tych, którzy nie mają środków, aby ją uzyskać; aby wesprzeć budowanie społeczności, gdzie wszyscy, także najbardziej ubodzy, mogliby się cieszyć naprawdę ludzkim życiem. Ubogi znajduje w Maryi serce matki, które obejmuje wszystkich, ale szczególnie najmniejszych, Jej dzieci, które Jej potrzebują.

Taka preferencyjna miłość wobec ubogich została cudownie objawiona w *Magnificat*¹³⁷, gdzie Maryja wielbi Pana, ponieważ wejrzał na uniżenie swojej służebnicy, wybierając Ją spośród wszystkich kobiet i ludzkich pokoleń; ponieważ wspierał ubogich i opuszczonych na przestrzeni historii, rozproszył pyszniących się zamysłami serc swoich, strącił władców z tronu, wywyższył pokornych, nasycił dobrami głodnych, a bogatych odprawił z pustymi rękami (por. Łk 1,51-53).

4. Z młodymi

Kościół powierza Błogosławionej Dziewicy młode pokolenia tego kontynentu, jak Chrystus zawierzył młodego ucznia swojej Matce u stóp krzyża: „Niewiasto, oto syn Twój” (J 19,26). Dzieciom i młodzieży, którzy wzrastają „w mądrości, w latach i w łasce u Boga i u ludzi” (Łk 2,52), wyruszając w poszukiwaniu samych siebie i swego

---

¹³⁶ Por. Synod Biskupów 1971, *Sprawiedliwość w świecie*, Wprowadzenie, 4.

¹³⁷ Por. Jan Paweł II, Encyklika o Błogosławionej Dziewicy w życiu pielgrzymującego Kościoła (25 marca 1987) *Redemptoris Mater* (RMA), 37.

szczególne powołania w Kościele i świecie, Kościół wskazuje Maryję jako Matkę, przywołując słowa Jezusa na krzyżu: „Synu, oto Matka twoja” (J 19,27). Młodym, którzy niosąc ze sobą nadzieję świata, są „jednak także pełni niepokoju, rozczarowań, trosk i lęków panujących w świecie, a prócz tego narażeni na pokusy typowe dla ich wieku”¹³⁸, Kościół oferuje obraz Maryi, która towarzyszyła Synowi aż do tragicznego końca na krzyżu. W Niej znajdują z pewnością matkę, która się o nich troszczy, karmi i prowadzi, jak uczyniła z Jezusem. Z Nią Kościół kieruje młodych ku Chrystusowi, który jedyny jest drogą, prawdą i życiem: „Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie” (J 2,5).

C. Maryja i Eucharystia w misji Kościoła

Ze swoją szczególną relacją do Eucharystii Maryja prowadzi nas ku temu sakramentowi, aby znaleźć w nim źródło i szczyt ewangelizacyjnej misji Kościoła. Jak w Jej dziewiczym łonie Syn Boży przyjął ludzką naturę, stając się sakramentem miłości Ojca, tak w Eucharystii Chrystus kontynuuje bycie sakramentem Ojca przez sakramentalne dzieło Kościoła, które realizuje się w osobie tego, który przewodniczy w proklamacji słowa, w zgromadzeniu, które się modli i śpiewa, ale przede wszystkim w znaku chleba i wina¹³⁹. „To Ciało, wydane na ofiarę i ponownie uobecnione w znakach sakramentalnych, było tym samym ciałem, które poczęło się w Jej łonie”¹⁴⁰. Kiedy jest wewnętrznie zjednoczona ze swoim Synem, który ofiaro-

---

¹³⁸ CL 46.

¹³⁹ Por. SC 7.

¹⁴⁰ Jan Paweł II, Encyklika o Eucharystii w jej relacji do Kościoła (17 kwietnia 2003) *Ecclesia de Eucharistia* (EDE), 56.

wuje się na krzyżu jako „chleb życia” i „chleb żywy” za życie świata, spełnia się przepowiednia starego Symeona, według której miecz przeniknie Jej serce (por. Łk 2,34-35).

1. *W szkole Maryi*

Kościół może się nauczyć w szkole Maryi, „Niewiasty Eucharystii”, koniecznej dyspozycyjności wewnętrznej dla owocnego celebrowania i przeżywania misterium odkupienia¹⁴¹: baczej obecności, kontemplacji i aktywności, serdecznej troski o całą ludzkość i otwartości na eschatologiczną pełnię wszystkich ludzkich nadziei. Maryja jest przykładem kultu eucharystycznego, który szuka ukonkretnienia w dziełach miłości i służby i który otwiera wiernych na eschatologiczną nadzieję.

Dla chrześcijan, którzy gromadzą się, aby celebrować liturgię, Maryja jest wzorem słuchania słowa i zachowywania go w sercu; w uwielbieniu Boga i dziękczynieniu Temu, który uczynił wielkie rzeczy dla każdego i dla wszystkich; w niesieniu Chrystusa i Jego darów radości i zbawienia wszystkim, których się spotyka; w modlitwie i wstawianiu się w potrzebach wszystkich; w karmieniu życia łaską otrzymaną poprzez sakramenty; w ofierze z siebie w jedności z ofiarą złożoną Ojcu przez Chrystusa; we wzywaniu przyścia Pana i oczekiwaniu Go z czujnością¹⁴².

2. *„Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie”*

Tymi słowami Maryja ciągle zaprasza Kościół do posłuszeństwa wobec poleceń Jej Syna, aby czynić to, co

---

¹⁴¹ Tamże, 53.

¹⁴² Por. Kongregacja ds. Kultu Bożego, *Orientamenti e proposte per la celebrazione dell'Anno Mariano*, LEV, Città del Vaticano 1987.

uczynił w czasie Ostatniej Wieczerzy i na Kalwarii, na „Jego pamiątkę”. Ale zaprasza także Kościół do przeżywania tego wzniosłego misterium poprzez milczące, ale aktywne zaangażowanie misjonarskie. Dziewica Maryja – trwająca na modlitwie razem z apostołami w oczekiwaniu na zstąpienie Ducha Świętego (por. Dz 1,14) i solidarna z pierwszym pokoleniem chrześcijan, którzy „łamali chleb” w swoich domach (por. Dz 2,42) – jest ciągle obecna, z Kościołem i jako Matka Kościoła, w każdej naszej celebracji eucharystycznej¹⁴³. Kościół więc niech nie ustaje wzywać Jej wstawienictwa (w *Spowiadam się...*) i wielbić Jej w *Modlitwie eucharystycznej*, ponieważ „Eucharystia, będąc najwznioślejszą celebracją misterium zbawienia dokonanego przez Ojca za pośrednictwem Chrystusa w Duchu Świętym, musi koniecznie wspominać Świętą Matkę Zbawiciela nieoddzielnie złączoną z tymi misteriami”¹⁴⁴.

Ostatecznie Kościół celebrować z Maryją Eucharystię jako Jej *Magnificat*, wspominając cuda dokonane przez Boga w historii zbawienia i spełnienie obietnicy złożonej ojcom, proklamując nadzwyczajne misteria odkupieńczego wcielenia Chrystusa, Jego śmierci i zmartwychwstania, w oczekiwaniu nadziei chwały, która ma przyjść¹⁴⁵.

---

¹⁴³ Por. EDE 57.

¹⁴⁴ Kongregacja Kultu Bożego, *Orientamenti...*, dz. cyt., 19, por. SC 103; LG 53 i 57.

¹⁴⁵ Por. EDE 58.

X

„SPES GLORIAE”

Na końcu naszej wędrówki wracamy do słów apostoła: „Chrystus pośród was – nadzieja chwały”, aby odkryć, jak Eucharystia ukazuje, w czasie i w historii, chwałę Boga w oczekiwaniu na przyjście Pana.

A. Eucharystia i chwała Boża

Aklamacja zgromadzenia eucharystycznego po konsekracji kończy się niezwykle odpowiednią perspektywą eschatologiczną, która wyznacza uczestniczenie w uczcie Pana (por. 1 Kor 11,26): głosimy śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa, „oczekując Jego przyjścia”. Eucharystia jest dążeniem do celu, przedsmakiem pełnej radości obiecanej przez Chrystusa (por. J 15,11); w pewnym sensie jest ona antycypacją pełni królestwa, jest to „zadatek przyszłej chwały”¹⁴⁶. Z ufnością, „pełni nadziei oczekiwali przyjścia naszego Zbawiciela, Jezusa Chrystusa”¹⁴⁷.

Eucharystia, która jednocześnie jest zasiewem i konkluzją misji, ukazuje doświadczenie chwały Bożej, które znajduje swoje centrum w misterium paschalnym Chrystusa, w Jego męce i śmierci, w chwalebnym zmartwychwstaniu. To na krzyżu objawia się prawdziwa chwała Boża, ponieważ w ofierze Syna Ojciec ukazuje swoje

---

¹⁴⁶ *Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Pańskiej*, antyfony do *Magnificat* z II Nieszporów.

¹⁴⁷ *Mszal rzymski*, Embolizm po modlitwie *Ojcie nasz*.

miłosierne oblicze i swoją miłość wkraczającą w grzech i śmierć, aby zbawić swoje stworzenie.

Tak zostaje nam objawione, że „Chrystus pośród was – nadzieja chwały” to nic innego jak cały zbawczy plan Boga realizowany w misterium paschalnym Jezusa, plan ciągle obecny w świecie, poprzez współrzędne czasu i historii, ale który się dopełni, kiedy Chrystus powierzy królestwo Ojcu.

Z niedzieli na niedzielę, zjednoczeni w imię Pana, celebруемy w każdej Eucharystii chwałę Bożą. Tego Jezusa, który został ukrzyżowany, spotykamy teraz zmartwychwstałego, żyjącego: wznosi się On nad światem, który Go ukrzyżował. Teraz śmierć została pokonana przez miłość, a nasze zmartwychwstanie ukazuje się w poszukiwaniu miłości, jaką Jezus nas umiłował. „*Gloria Dei vivens homo; vita autem hominis visio Dei*. Chwałą Boga żyjący człowiek; życie zaś człowieka widzeniem Boga”¹⁴⁸.

B. Uczta mesjańska

Sens przyszłej chwały królestwa, które ma przyjść, został ukazany przez proroka Izajasza w obrazie eschatologicznej pielgrzymki ludów na świętą górę Boga, gdzie misja dopełni się wielką ucztą mesjańską przygotowaną dla wszystkich ludów i narodów: „Pan Zastępów przygotowuje dla wszystkich ludów na tej górze ucztę z tłustego mięsa, ucztę z wybornych win, z najpożywniejszego mięsa, z najwyborniejszych win. Zedrże On na tej górze zasłonę, zapuszczoną na twarz wszystkich ludów, i całun, który okrywał wszystkie narody; raz na zawsze zniszczy śmierć” (Iz 25,6-8).

---

¹⁴⁸ Ireneusz z Lyonu, *Adversus haereses* 4, 20,7.

Eucharystia, prorocstwo tej finalnej uczty, jawi się prawdę jako „sakrament spełnionej misji”, gdzie spełnia się powszechne pragnienie ludzkości: komunია z Bogiem, kiedy On będzie wszystkim dla wszystkich, i powszechne braterstwo.

„Tutaj, na świętej górze, zgromadzą się wszystkie narody, aby celebrować końcowe święto przed Panem. Będą kontemplować oblicze Boga, staną się Jego ludem i będą oddawać Mu chwałę czystymi wargami: «Boś Ty jest wielki i działasz cuda: tylko Ty jesteś Bogiem» (Ps 86,10). A wszystkim narodom świata Bóg odpowie niezmiernym błogosławieństwem, które przekracza wszelkie granice: «Błogosławiony niech będzie Egipt, mój lud, i Asyria, dzieło moich rąk, i Izrael, moje dziedzictwo» (Iz 19,25)”¹⁴⁹.

Eschatologiczne napięcie obecne w Eucharystii dodaje odwagi naszej historycznej wędrówce, składając zasiew żywej nadziei w codzienne poświęcenie się każdego swoim zadaniom. Chrześcijanie, podczas gdy wypatrują „nowego nieba” i „nowej ziemi” (por. Ap 21,1), stymulują swe poczucie odpowiedzialności wobec obecnego świata, dbając o to, by nie zaniedbywać obowiązków związanych z ziemskim obywatelstwem. W tym historycznym momencie oni rzeczywiście wnoszą swój wkład, oświeceni światłem Ewangelii, w budowanie świata na miarę człowieka i w pełni odpowiadający Bożemu planowi. W jakiś sposób, celebrowanie Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego jest zapowiedzą finałowej uczty na końcu czasów, na którą są zaproszone wszystkie ludy.

---

¹⁴⁹ Jame kard. L. Sin, *The Eucharist: Summons and Stimulus, Call and Challenge to Evangelization*, w: *Christ, Light of Nations. 45th International Eucharistic Congress*, Città del Vaticano 1994, s. 764.

C. Miłość Boża obejmuje ludzkość

Wracamy do Eucharystii, sakramentu obecności Jezusa Chrystusa. W niej Pan obejmuje wszystkie ludy i realizuje, nawet jeżeli jeszcze nie całkowicie, jedność całego stworzenia. Misją jest, w jej istocie, pieczołowite oczekiwanie na mesjańską ucztę na końcu czasów. Ten ruch nabiera mocy w każdym zgromadzeniu eucharystycznym skupionym wokół stołu Ciała i Krwi Pana.

Głosić śmierć Pana „aż przyjdzie” (1 Kor 11,26) prowadzi tych, którzy uczestniczą w Eucharystii, do przemiany życia, aby ono stawało się całe „eucharystyczne”. Właśnie ta przemiana ludzkiej egzystencji w łączności z zaangażowaniem na rzecz ewangelicznej przemiany świata ukazuje eschatologiczne napięcie celebracji eucharystycznej i całego życia chrześcijańskiego: „Przyjdź, Panie Jezu!” (Ap 22,20).

Liczne są problemy, które pojawiają się na horyzoncie naszego czasu: pokój, sprawiedliwość i solidarność w stosunkach między narodami, obrona ludzkiego życia. Liczne są też przeciwności, które zaciemniają niebo naszego zglobalizowanego świata, gdzie najslabsi, najmniejsi i najbiedniejsi mają niewielkie szanse. Tu i teraz musi zabłysnąć chrześcijańska nadzieja! Także dlatego Chrystus zechciał pozostać z nami w Eucharystii, wpisując w tę swoją obecność obietnicę odnowionej przez Jego miłość ludzkości. Znaczące jest to, że w Ewangelii według św. Jana, podczas Ostatniej Wieczerzy, Jezus czyni się mistrzem komunii i służby (por. J 13,1-20). A apostoł Paweł ze swej strony określa jako „niegodne” chrześcijańskiej wspólnoty uczestniczenie w Wieczerzy Pańskiej, kiedy dzieje się to w kontekście podziałów i obojętności wobec ubogich (por. 1 Kor 11,17nn.)¹⁵⁰.

---

¹⁵⁰ Por. EDE 20.

W Eucharystii różnorodność kultur – języków, historii, tradycji – zostaje ujęta jako ludzkie bogactwo, nieskończona prawda o bogactwie darów ludzkości. Ta różnorodność nie jest przeszkodą w komunii, ale ją ubogaca i kompletuje. „I pójdą narody do twojego światła, królowie do blasku twojego wschodu. Podnieś oczy wokoło i popatrz: Ci wszyscy zebrani zdążają do ciebie. Twoi synowie przychodzą z daleka, na rękach niesione twe córki... do ciebie napłyną bogactwa zamorskie, zasoby narodów przyjdą ku tobie” (Iz 60,3n).

„Bogactwa narodów” nie są niczym innym jak różnorodnością kultur i doświadczeń religijnych, które ludzie stworzyli w swojej inteligencji i swoimi rękami, skarbami ich mądrości i ich wiekowych tradycji, na różny i konkretny sposób ludzkiego bytu.

Podczas gdy przygotowuje się mesjańską ucztę, na której komunია przekroczy wszelkie ludzkie granice, już teraz, w eucharystycznym zgromadzeniu, różnorodności kulturowe, etyczne, ekonomiczne, polityczne i społeczne są przekształcane przez Ducha w dziękczynieniu, które kieruje ku nowej cywilizacji.

W każdej Mszy Bóg ogłasza swoje błogosławieństwo nad każdą rasą i narodem profetycznymi słowami, które rozświetlają naszą wędrówkę: „«Błogosławiony niech będzie Egipt, mój lud, i Asyria, dzieło moich rąk, i Izrael, moje dziedzictwo» (Iz 19,25)... Błogosławiona niech będzie Rosja, Somalia, Boliwia, Chiny, dzieło moich rąk, i błogosławione Filipiny, Filipiny, moje dziedzictwo... Amen. Amen”¹⁵¹.

---

¹⁵¹ Jame kard. L. Sin, *The Eucharist...*, dz. cyt., s. 766.

MODLITWA
ZA 51. MIĘDZYNARODOWY
KONGRES EUCHARYSTYCZNY

Panie Jezu Chryste, nadziejo chwały,
wypełnienie planu Ojca
dla zbawienia ludzkości,
tajemnico ukryta od wieków i pokoleń,
teraz objawiony nam.
Ciebie poznajemy obecnego w Kościele
i w Sakramencie Eucharystii,
który nam w darze zostawiłeś.

Kiedy sprawujemy Świętą Wieczerzę
i przyjmujemy chleb życia i kielich zbawienia,
ożywa świadomość Twojej obecności,
która popycha nas do kontynuowania
Twojej zbawczej misji w świecie.
Daj nam wszystkim, pojedynczym osobom i wspólnotom,
wyciągniętą rękę do mężczyzn i kobiet w Azji
i na całym świecie
i pozwól nam zrozumieć ich kultury
i ich wyrażanie wiary.

Twoja boska obecność
niech wspiera nas w pokornej wędrówce
z ubogimi i z młodymi
w komunii z Maryją,
którą nam dałeś za Matkę.

Ona, Gwiazda Nowej Ewangelizacji,
obecna u stóp krzyża,
która współdzieliła Twoje cierpienie i Twoją chwałę,
niech nas prowadzi do komunii z Tobą.

Tobie, Panie Jezu Chryste, Chlebie Życia,
wszelka cześć i chwała
w jedności Ojca i Ducha Świętego
jedynego Boga przez wszystkie wieki wieków

Amen.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE

A. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny	5
B. Znaczenie 51. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego.	6
C. Kongres w Cebu w kontekście azjatyckim	8

II. EUCHARYSTIA SPEŁNIA ODKUPIEŃCZE DZIEŁO CHRYSZTUSA

A. „Misterium: Chrystus pośród was – nadzieja chwały” (Kol 1,24-29)	12
B. Ogłoszone misterium: aby wszyscy mogli przyjąć Chrystusa	13
C. Eucharystia: Chrystus obecny pośród nas.	14

III. EUCHARYSTIA JEST ŹRÓDŁEM I SZCZYTEM MISJI KOŚCIOŁA

A. Eucharystia: sakrament miłości, znak jedności, więź miłości miłosiernej	15
B. Eucharystia i misja	17

IV. MISJA KOŚCIOŁA W AZJI: MISJA W DIALOGU

A. Dialog jako uprzywilejowana metoda misji.	30
B. Elementy dialogu	32
C. Dialog i głoszenie	33
D. Eucharystia, źródło i szczyt dialogu	35

V. MISJA W DIALOGU Z LUDAMI I KULTURAMI	
A. Inkulturacja i misja	38
B. Pobożność ludowa w dialogu Kościoła z kulturami Azji.	41
C. Eucharystia w dialogu Kościoła z kulturami	44
VI. MISJA W DIALOGU Z INNYMI RELIGIAMI	
A. Dialog życia i serca	46
B. Prymat świadectwa	48
C. Chrześcijańska jedność i nadzieja	49
D. Eucharystia w dialogu Kościoła z innymi religiami	50
VII. MISJA W DIALOGU Z UBOGIMI	
A. Preferencyjny wybór na rzecz ubogich	51
B. Implikacje i konsekwencje.	52
C. Pracować dla nich, towarzyszyć im	53
D. Eucharystia w dialogu Kościoła z ubogimi	55
VIII. MISJA W DIALOGU Z MŁODYMI	
A. Młodzi są terażniejszością i przyszłością Kościoła	57
B. Żyzna gleba	58
C. Formacja młodzieży	59
D. Działacze i współpracownicy	61
E. Eucharystia w dialogu Kościoła z młodymi.	61
IX. DZIEWICA MARYJA I EUCHARYSTIA W MISJI KOŚCIOŁA	
A. Maryja – przykład i matka misyjnego Kościoła	64
B. Maryja w misyjnym dialogu Kościoła	67
C. Maryja i Eucharystia w misji Kościoła	70
X. „SPES GLORIAE”	
A. Eucharystia i chwała Boża.	73
B. Uczta mesjańska	74
C. Miłość Boża obejmuje ludzkość.	76
MODLITWA ZA 51. MIĘDZYNARODOWY KONGRES EUCHARYSTYCZNY	78

Przekład: ks. dr Adam Sikora

Projekt okładki: Adam Piasek

Skład i łamanie: Piotr Grześkowiak

ISBN 978-83-7516-817-4

Wydawca

Drukarnia i Księgarnia Świętego Wojciecha Sp. z o.o.
ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań
tel. 61 659 37 13, wydawnictwo@swietywojciech.pl

Zamówienia

Dział Sprzedaży i Logistyki
ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań
tel. 61 659 37 57 (-58, -59), faks 61 659 37 51
sprzedaz@swietywojciech.pl • zamowienia@mojeksiazki.pl
www.swietywojciech.pl • www.mojeksiazki.pl

Druk: Drukarnia Totem, Inowrocław